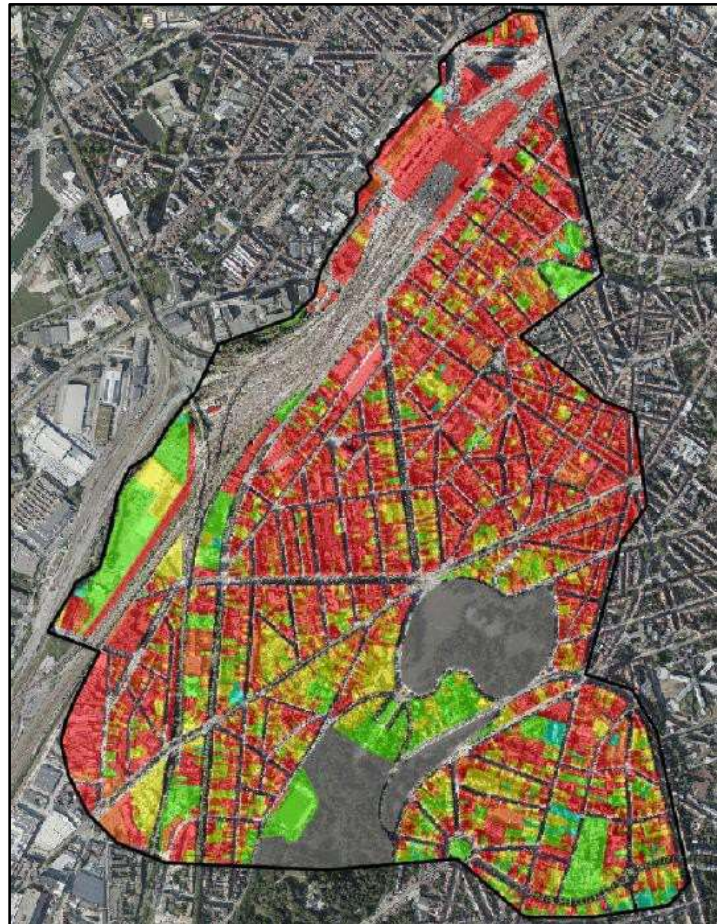

Stroomgebied van de Voor-Zenne

FASE 2 – VASTSTELLING VAN EEN ACTIEPROGRAMMA OP BASIS VAN EEN IDENTIFICATIE VAN PRIORITAIRE WERKEN

DATUM	AANPASSING	REDACTIE	NALEZING
DECEMBER 2023	ORIGINELE EDITIE	BG	FM

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	4
I. VASTSTELLING VAN EEN PROGRAMMA VOOR DE AFKOPPELINGSWERKEN	5
1. WAAR BEGINNEN?	5
2. VERDER GAAN	8
<i>Voorrang geven aan de herinrichting van wegen en percelen met een zeer gemakkelijk tot matig gemakkelijk afkoppelingspotentieel</i>	8
<i>Focussen op de herinrichting van grote gehelen van percelen</i>	9
<i>Eigenaars met meer dan twee percelen identificeren</i>	12
<i>De eigenaars met de grootste perceeloppervlakte identificeren</i>	14
<i>De mogelijkheid bestuderen om de ruimten tussen tramsporen 1 en 4 af te koppelen</i>	15
<i>Geplande inrichtingsprojecten in de openbare ruimte benutten om naburige privépercelen geheel of gedeeltelijk af te koppelen</i>	16
<i>Stedelijke acupuncture: kleine acties met grote impact</i>	16
II. VOORSTEL VOOR EEN ACTIEPROGRAMMA	18
1. PIJLER 1 - HET REGENWATERBEHEER OPNEMEN IN HET BELEID VOOR RUIMTELIJKE ORDENING DOOR DE INTERDISCIPLINAIRE SAMENWERKING TUSSEN DE ACTOREN VAN HET WATER EN DE RUIMTELIJKE ORDENING TE VERBETEREN	18
<i>ACTIE 1 De actoren van de ruimtelijke ordening aansporen en begeleiden bij de implementatie van een geïntegreerd regenwaterbeheer</i>	18
<i>ACTIE 2 Aanmoedigen tot en begeleiden bij de opname van een geïntegreerd en ambitieus regenwaterbeheer in de stedenbouwkundige documenten (Gewestelijke stedenbouwkundige verordening (GSV), Gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen (GemSV) enz.)</i>	21
<i>ACTIE 3 Projectdragers gemakkelijker toegang geven tot de beschikbare financiële en technische steun voor het regenwaterbeheer</i>	22
2. PIJLER 2 - ZORGEN VOOR MEER KENNIS OVER REGENWATER EN DE DIENSTEN DIE HET LEVERT, OP BASIS VAN FEEDBACK	23
<i>ACTIE 4 Verdienstelijke projecten promoten en zichtbaarheid geven</i>	23
<i>ACTIE 5 Bewustmakingsacties organiseren voor de operationele actoren en erover communiceren, om een overzicht te geven van de huidige praktijken voor duurzaam en geïntegreerd regenwaterbeheer, met name op internationaal niveau</i>	24
<i>ACTIE 6 Een netwerk van gewestelijke 'regenwateranimatoren' samenstellen en leiden om gemeenschappelijke boodschappen te structureren en over te brengen</i>	25
<i>ACTIE 7 Het opleidingsaanbod consolideren en uitrollen om de publieke en private operationele actoren meer vaardigheden te geven met betrekking tot duurzaam regenwaterbeheer</i>	26
<i>ACTIE 8 Educatieve documenten opstellen en opleidingen geven om de lokale verkozenen te sensibiliseren</i>	27
<i>ACTIE 9 De kennis over geïntegreerd regenwaterbeheer vergroten door middel van een educatieve showcase</i>	28
<i>ACTIE 10 De kaart van het afkoppelingspotentieel tot leven brengen</i>	29
3. PIJLER 3 - DE COMPETENTIE VOOR STEDELIJK REGENWATERBEHEER (SRWB) ONDERSTEUNEN	30

ACTIE 11 <i>Dragers van projecten waarvoor een stedenbouwkundige en/ of milieuvergunning nodig is, bewust maken van het belang om er zo vroeg mogelijk de waterdiensten van de gemeenten en/of Leefmilieu Brussel bij te betrekken</i>	30
ACTIE 12 <i>Het Gewest en de gemeenten begeleiden bij het uitoefenen van de competentie voor het stedelijk regenwaterbeheer (SRWB)</i>	31
4. PRIORITAIRE ACTIES EN SUBACTIES	32
III. SUGGESTIE VOOR EEN METHODOLOGIE OM DE BUURTBEWONERS TE BEGELEIDEN	34
1. LOKALE EDUCATIEVE WORKSHOPS: EEN AANSTEKELIJKE AANPAK 34	
<i>Presentaties van deskundigen</i>	34
<i>Lokale casestudy's</i>	35
<i>Praktische demonstraties</i>	35
<i>Vraag- en antwoordsessies</i>	36
2. ONLINE BEWUSTMAKINGSCAMPAGNES: DE KRACHT VAN DE SOCIALE MEDIA BENUTTEN	37
<i>Aanstekelijke content</i>	37
<i>Online challenge</i>	38
3. SAMENWERKING MET LOKALE AUTORITEITEN: HAND IN HAND VOOR EEN DUURZAME TOEKOMST	
39	
<i>Infosessies</i>	39
<i>Educatieve programma's op scholen</i>	40
4. FINANCIËLE INCENTIVES EN COMPETITIE: KATALYSATOREN VAN VERANDERING	41
<i>Een stimuleringsfonds oprichten/Een bestaand stimuleringsfonds uitbreiden</i>	41
<i>Competitie tussen gemeenschappen</i>	43
CONCLUSIE	44
BIJLAGEN	45
BIJLAGE 1 – GESCHATTE KOSTENRATIO'S VOOR REGENWATERAFVOERBEHEER OP PUBLIEKE EN PRIVATE PERCELEN (EXCL. BTW)	45
BIJLAGE 2 – KOSTENRAMING NAAR RATIO PER AFKOPPELINGSPOTENTIEEL VOOR DE WEGEN (EXCL. BTW)	46
BIJLAGE 3 - LIJST VAN MEEGEDEELDE PRIORITAIRE HERINRICHTINGSPROJECTEN EN BIJBEHORENDE KOSTEN VOOR HET BEHEER VAN EEN TT100.	47
BIJLAGE 4 - SAMENVATTING VAN DE ACTIES EN SUBACTIES	49

INLEIDING

De studie naar het afkoppelingspotentieel in fase 1 gebruikte van computerhulpmiddelen en terreinbezoeken om een **technisch-economische diagnose te stellen van de mogelijkheid om het regenwater af te koppelen in het studiegebied.**

Die studie was opgezet als een **besluitvormingstool** en toonde aan dat het **gebied voor 48% uit openbaar terrein en voor 52% uit privéterrein** bestaat, met **veel mogelijkheden voor snelle en/of economische afkoppeling.**

Men moet echter **rekening houden met de timing van de implementatie van deze mogelijkheden** (het vernieuwingspercentage van gemeentelijke wegen is bijvoorbeeld ongeveer +/-2% per jaar) en er moet een **politieke wil zijn om systematisch oplossingen voor geïntegreerd regenwaterbeheer (GRWB) te zoeken voor elk inrichtings-/herinrichtingsproject, maar ook om proactief een actieprogramma op te stellen.** Zo kunnen de **opgevangen, afgevoerde of tot overstromingen bijdragende volumes aanzienlijk en geleidelijk verminderd** worden en kunnen de voordelen van een geïntegreerd beheer worden aangetoond en zichtbaar gemaakt voor de buurtbewoners.

De strategie voor het afkoppelen van regenwater van de lokale actoren moet dus een voorbeeldfunctie vervullen in de sectoren die zij controleren, d.w.z. inrichtings- of herstellingswerken aan wegen of openbare percelen, door het reeds aangevatte overleg tussen de verschillende diensten (wegen, woonomgeving, riolering enz.) voort te zetten.

Maar ze moet ook **de eigenaars van privépercelen mobiliseren** (bijna de helft van de oppervlakken in het studiegebied zijn eigendom van particulieren) **om op een groter grondgebied en sneller actie te ondernemen en het bewustzijn van de klimaatnood te vergroten** (kans om actie te ondernemen op wijkniveau en via stimulerende maatregelen, maar ook via bestaande instanties en verenigingen op gemeentelijk en gewestelijk niveau).

Iedereen moet bijdragen aan het succes van deze essentiële transformatie van ons grondgebied, op het juiste moment en op de juiste schaal.

Dit rapport van fase 2 stelt voor om **prioritaire werken te identificeren en op basis daarvan een actieprogramma op te stellen, in samenwerking met de ruimtelijke planners en de overheidsinstanties.**

Die acties zijn met name een gelegenheid om te tonen hoe een geïntegreerd regenwaterbeheer kan helpen om het grondgebied aan te passen aan de klimaatverandering en de biodiversiteit en watervoorraden in stand te houden.

I. VASTSTELLING VAN EEN PROGRAMMA VOOR DE AFKOPPELINGSWERKEN

1. Waar beginnen?

De **wegen, pleinen, parken en gemeentelijke of gewestelijke gebouwen** die momenteel op het rioleringsnet zijn aangesloten, blijven de **eenvoudigst te activeren hefbomen**, omdat ze onder openbaar beheer staan. Ze kunnen dan dienen als 'etalage' om privéspelers te overhalen om ook over te schakelen op geïntegreerd regenwaterbeheer (GRWB).

Acties die leiden tot werken die specifiek bedoeld zijn om regenwater te beheren op een weg, op een plein, in een park of in een gebouw dat onlangs gerenoveerd of aangelegd is, zouden echter niet in overeenstemming zijn met de GRWB-doelstellingen. GRWB pleit immers voor **multifunctionaliteit**, d.w.z. **het integreren van een hydraulische functie als aanvulling op een of meer primaire functies** van een bestaande inrichting of tijdens een overeengekomen herinrichting, zonder de primaire functie van de structuur te veranderen.

Omgekeerd bieden verouderende wegen en ruimten zeer interessante mogelijkheden om af te koppelen.

Men moet dus veeleer het **GRWB systematisch koppelen aan de evolutie van het gebruik en aan toekomstige herinrichtingen**. Om te beginnen krijgen gebieden met herwaardering- of stadsvernieuwingsprojecten prioriteit.

De tabel op de volgende pagina bevat de (niet-exhaustieve) lijst van herinrichtingsprojecten die tijdens de studie door de verschillende stakeholders (de gemeenten Vorst en Sint-Gillis en URBAN*) werden meegedeeld en waarvan sommige deel uitmaken van de duurzame wijkcontracten (DWC) van Wiels-aan-de-Zenne en Midi-Zuid of van het stadsvernieuwingscontract nr. 4 (SVC4).

De kosten van de werken in deze tabel houden rechtstreeks verband met de volumes die moeten worden opgeslagen voor een neerslag met een terugkeertijd van twintig jaar ($TT_{20} = 41,3$ mm) en met de kosten van de werken zoals gespecificeerd in het rapport van fase 1 'Studie van het afkoppelingspotentieel'. Ze worden nogmaals samengevat in bijlagen 1 en 2 bij dit rapport.

(De oefening werd ook gedaan voor neerslag met een terugkeertijd van honderd jaar ($TT_{100} = 57,4$ mm), zoals weergegeven in bijlage 3 van dit rapport).

Op basis van deze veronderstellingen zou het afkoppelen van het regenwater van de wegen en percelen waar op korte tot middellange termijn (1-5 jaar) werken zijn gepland, het mogelijk maken om ongeveer 9.707 m³ regenwater af te koppelen van het rioleringsstelsel, terwijl de openbare ruimte wordt verbeterd dankzij nieuw aangelegde groene ruimten of heringerichte ruimten, voor een totale kostprijs van maximaal ongeveer 7,65 miljoen euro, of gemiddeld 788 euro per m³ afgekoppeld regenwater (minimaal 4,99 miljoen euro, of gemiddeld 515 euro per m³).

Ter informatie en vergelijking: als het regenwater van dezelfde projecten wordt afgekoppeld voor een TT_{100} , kan een volume van ongeveer 13.492 m³ worden afgekoppeld voor een totale kostprijs van maximaal ongeveer 10,63 miljoen euro (minimaal 6,95 miljoen euro).

* Sommige van de genoemde projecten werden vermeld tijdens interne besprekingen in verband met deze studie en zijn niet politiek goedgekeurd.

GEMEENTE	PROGRAMMA	HERINRICHTINGSPROJECT	PROJECTDRAGER
VORST	DWC Wiels-aan-de-Zenne	Mijn straat is een tuin (wijken Sint-Antonius en Vroege Groenten)	Gemeente Vorst
		Genuastraat	Gemeente Vorst
		Monnikenstraat	Gemeente Vorst
	DWC Wiels-aan-de-Zenne en SVC ₄	Axima-site	Gemeente Vorst (+ toekomstige gebruikers, netwerk van partners)
	SVC ₄	Parklaan (behalve tussen sporen 1 tot 4, niet opgenomen in de studie)	Brussel Mobiliteit
		Site Moeras van Wiels - Park van de Voor-Zenne *	Beliris
		Movy Club-site	Brussel Synergie
		Site Chassart - Centrum voor het jonge kind *	Beliris
		Belgradostraat	Gemeente Vorst
	Geen	Vuurstraat	Niet vastgesteld
		Jean Preckherstraat	Niet vastgesteld
		Forum-site	Gemeente Vorst
		Sporthal Van Volxem	Beliris
		School 'La preuve par 9'	Niet vastgesteld
		Cultureel centrum Brass en uitbreiding *	Gemeente Vorst
		Sint-Denijsstraat	Niet vastgesteld
		Luttrebruglaan	Brussel Mobiliteit
		Wielemans-Ceuppenslaan (behalve tussen sporen 1 tot 4, niet opgenomen in de studie)	Brussel Mobiliteit
		Villalaan	Gemeente Vorst
	Clementinalaan	Gemeente Vorst	
	MIVB	Koningin Maria-Hendrikalaan	Brussel Mobiliteit
	GemMP	Guillaume Van Haelenlaan	Brussel Mobiliteit
		Gabriel Faurélaan	Gemeente Vorst
		Besmelaan	Gemeente Vorst
		Hoogte Honderdplein (behalve tussen sporen 1 tot 4, niet opgenomen in de studie)	Gemeente Vorst
	GFR	Alexandre Bertrandlaan (behalve tussen sporen 1 tot 4, niet opgenomen in de studie)	Brussel Mobiliteit
	SUBTOTAAL		

Opmerking: niet-exhaustieve lijst

Sommige van de genoemde projecten werden vermeld tijdens interne besprekingen in verband met deze studie en zijn niet pol

* Op deze percelen zou een kadastrale groepering (waarmee hier geen rekening is gehouden) kunnen worden bestudeerd met de gepland

GEMEENTE	PROGRAMMA	HERINRICHTINGSPROJECT	PROJECTDRAGER	BEGIN VAN DE VOORZIEGENE WERKEN	VERONDERSTELDE AFGEKOPPELDE OPPERVLAKTE (M²)	BEHEER VAN NEERSLAG MET EEN TERUGKEERTIJD VAN 20 JAAR (TT20)			
						AFKOPPELINGS POTENTIEEL	OP TE SLAAN VOLUME (M³)	MINIMALE KOSTPRIJS	MAXIMALE KOSTPRIJS
SINT-GILLIS	DWC Midi - Zuid	Jacques Francksquare	Gemeente Sint-Gillis	Najaar – winter 2024	11.181	GEMAKKELIJK	461,8	62.339,7	137.147,3
		Vlogaertstraat		Najaar – winter 2024	3.535	MATIG	146,0	68.982,9	126.140,1
		Fontainasstraat		Najaar – winter 2024	2.614	MATIG	108,0	51.010,2	93.275,9
		César Depaepestraat		Najaar – winter 2024	834	MOEILIJK	34,4	32.549,8	43.244,7
		Joseph Claesstraat		2025 - max 2026	4.322	MOEILIJK	178,5	168.681,2	224.105,0
		Emile Féronstraat		2025 - max 2026	6.524	MOEILIJK	269,4	254.621,9	338.283,4
		Mérodestraat (omgeving van toekomstige crèche)		2025 - max 2026	1.386	MATIG	57,2	27.046,8	49.456,9
		Crèche Mérode		2025	535	MATIG	22,1	6.562,4	13.124,7
		Hoek van Vanderschrickstraat, Vorstse Steenweg en Bethlehemplein		2025 - max 2026	613	MOEILIJK	25,3	23.924,5	31.785,4
		Europaesplanade (behalve tussen sporen 1 tot 4, niet opgenomen in de studie)		2028	13.531	MATIG	558,8	264.047,3	482.829,4
		Frankrijkstraat		2028	9.002	MATIG	371,8	175.667,3	321.220,2
		Victor Hortaplein		2028	12.502	MOEILIJK	516,3	487.934,3	648.255,6
		Onderwijsstraat		2028	1.486	MATIG	61,4	28.998,2	53.025,2
		Veeartsenstraat		2028	2.273	MATIG	93,9	44.355,9	81.107,9
	SVC4	Parklaan (behalve tussen sporen 1 tot 4, niet opgenomen in de studie)	Brussel Mobiliteit	2024	7.363	MATIG	304,1	143.683,4	262.735,4
		Voedingshal - Théodore Verhaegenstraat	Niet vastgesteld	Niet vastgesteld	1.394	ZEER MOEILIJK	57,6	51.296,8	
		Site van het voormalige VDS-gebouw	Niet vastgesteld	Niet vastgesteld	2.108	ZEER MOEILIJK	87,1	77.570,8	
SUBTOTAAL					81.203 M²		3.354 M³	€ 1.969.273,3	€ 3.034.604,7
TOTAAL					235.044 M²		9.707 M³	€ 4.999.630,0	€ 7.645.398,2

Tabel 1: Lijst van meegedeelde prioritaire herinrichtingsprojecten en bijbehorende kosten voor het beheer van neerslag met een terugkeertijd van 20 jaar (TT20)

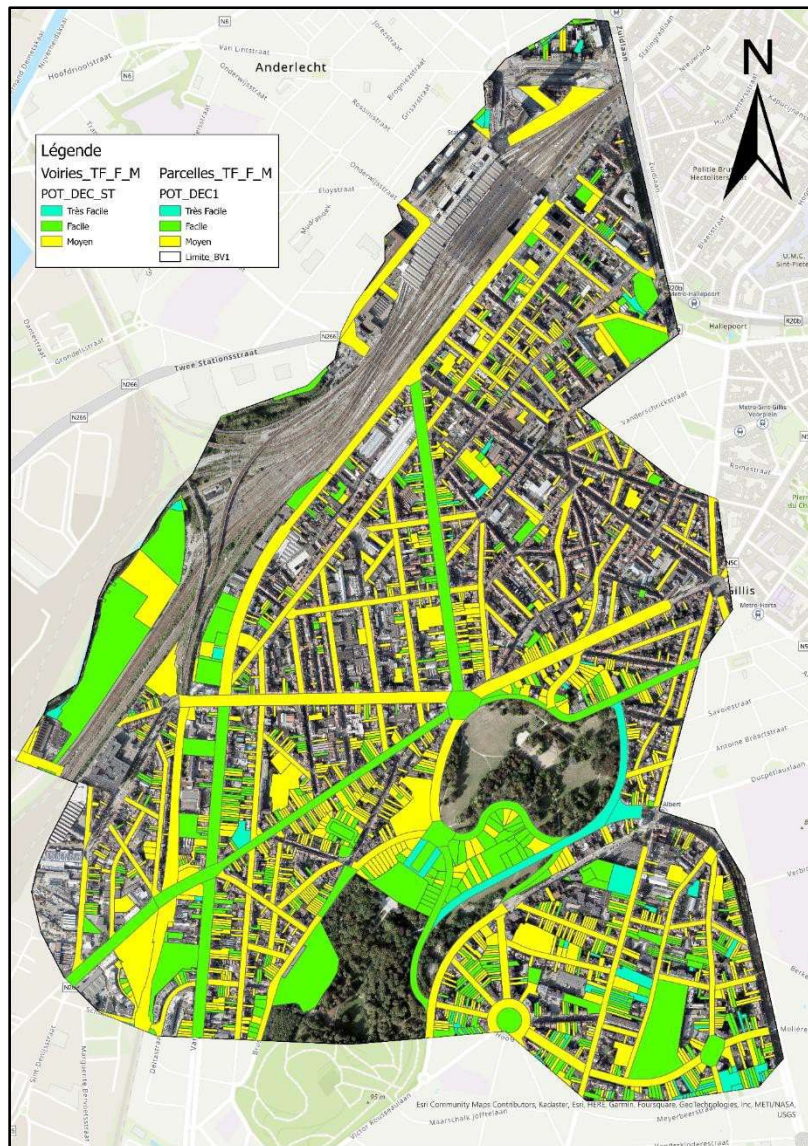
Opmerking: niet-exhaustieve lijst

Sommige van de genoemde projecten werden vermeld tijdens interne besprekingen in verband met deze studie en zijn niet politiek goedgekeurd.

2. Verder gaan

VOORRANG GEVEN AAN DE HERINRICHTING VAN WEGEN EN PERCELEN MET EEN ZEER GEMAKKELIJK TOT MATIG GEMAKKELIJK AFKOPPELINGSPOTENTIEEL

Om snel resultaten te verkrijgen en tegelijkertijd de kosten te optimaliseren, wordt bij voorkeur voorrang gegeven aan percelen die op de kaart zijn aangegeven als zeer gemakkelijk tot matig gemakkelijk af te koppelen. In die ruimten is een geïntegreerd regenwaterbeheer het gemakkelijkst te implementeren (quick wins), terwijl het huidige gebruik behouden blijft of zelfs wordt uitgebreid.

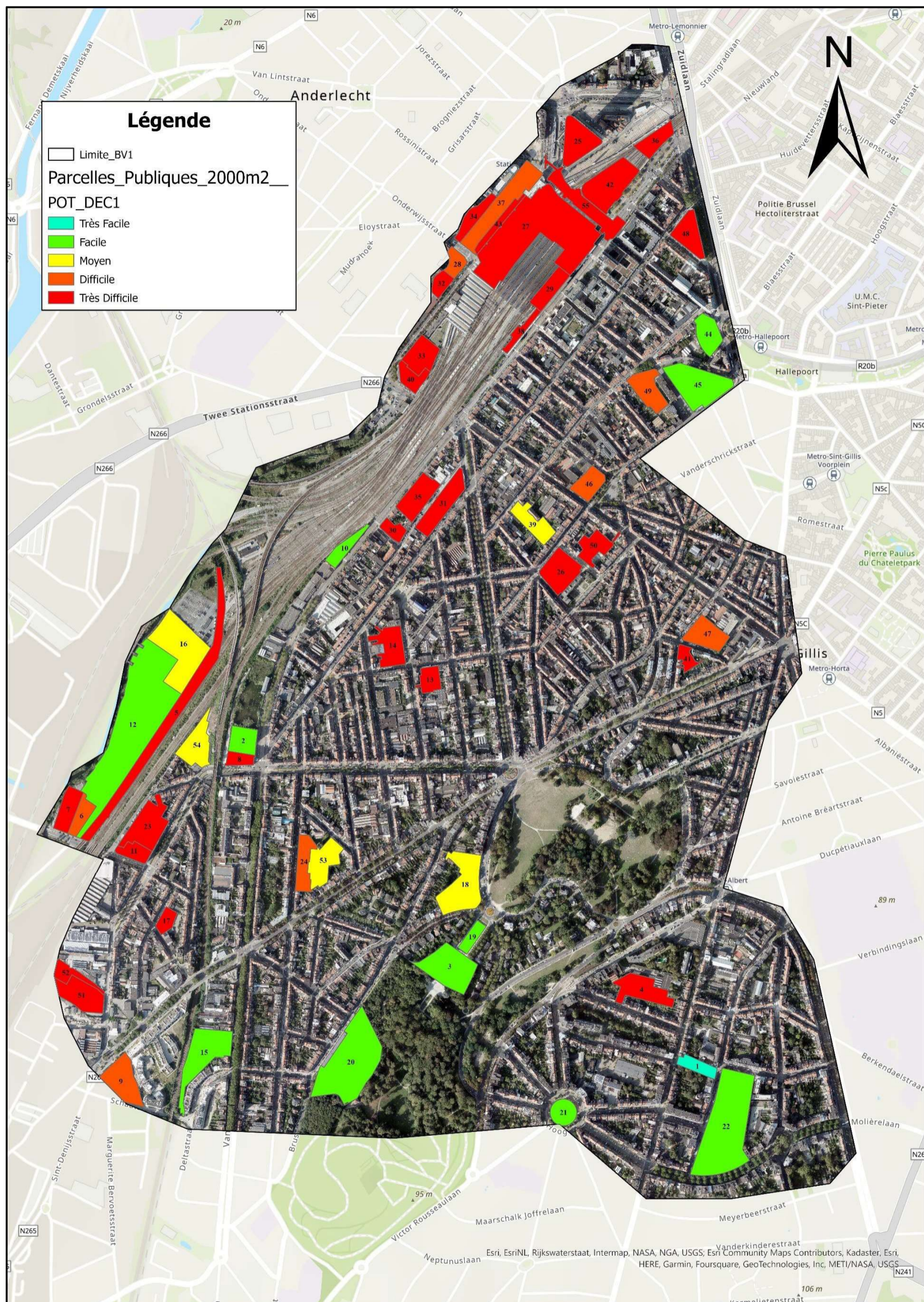
Afbeelding 1: Locatie van wegen en percelen met een zeer gemakkelijk tot matig gemakkelijk afkoppelingspotentieel (ELLENY, INFRA Services)

Volgens de kaart hebben 1.882 percelen een zeer gemakkelijk tot matig gemakkelijk afkoppelingspotentieel (waarvan 136 wegen en 126 openbare percelen), met een totale actieve oppervlakte van 816.501 m² (waarvan 428.844 m² wegen en 121.221 m² openbare percelen).

FOCUSSEN OP DE HERINRICHTING VAN GROTE GEHELEN VAN PERCELEN

Als men focust op grote gehele van percelen, kan natuurlijk een groot volume worden afgekoppeld zonder al te veel interventiepunten. Men kan het regenwater in deze ruimten echter alleen afkoppelen indien de kosten-batenimpact aanvaardbaar is.

Afbeelding 2: Locatie van grote gehele van percelen (meer dan 2.000 m²) (ELLENY / INFRA Services)

Er zijn 110 grote gehele van percelen (hier arbitrair gedefinieerd als meer dan 2.000 m²), waarvan 55 openbare percelen, met een totale actieve oppervlakte van 463.156 m², waarvan 312.161 m² openbare percelen.

De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht van de openbare actoren die eigenaar zijn van grote gehelen van percelen (hier arbitrair gedefinieerd als meer dan 2.000 m²) en de bijbehorende actieve oppervlakte (opgelet: aangezien de informatie over de identiteit van de privé-eigenaars vertrouwelijk is, kan de identificatie van deze eigenaars later worden uitgevoerd door Leefmilieu Brussel of een andere speler door middel van kruising met de verstrekte computergegevens).

Nummer	Overheidsactor	Actieve oppervlakte (m ²)	Afkoppeling spotentieel	V_20 jaar (m ²)
22	Ziekenhuisvereniging	16.667,6	GEMAKKELIJK	688,4
26	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn Sint-Gillis	6.494,8	ZEER MOEILIJK	268,2
17	Gemeente Vorst	1.770,8	ZEER MOEILIJK	73,1
1	Gemeente Vorst	821,1	ZEER GEMAKKELIJK	33,9
13	Gemeente Vorst	2.938,0	ZEER MOEILIJK	121,3
14	Gemeente Vorst	5.383,9	ZEER MOEILIJK	222,4
53	Gemeente Vorst	3.871,5	MATIG	159,9
54	Gemeente Vorst	4.620,4	MATIG	190,8
4	Gemeente Vorst	6.209,4	ZEER MOEILIJK	256,4
41	Gemeente Sint-Gillis	2.051,8	ZEER MOEILIJK	84,7
30	Gemeente Sint-Gillis	2.095,7	ZEER MOEILIJK	86,6
46	Gemeente Sint-Gillis	3.454,6	MOEILIJK	142,7
47	Gemeente Sint-Gillis	4.515,7	MOEILIJK	186,5
49	Gemeente Sint-Gillis	4.664,3	MOEILIJK	192,6
50	Gemeente Sint-Gillis	4.031,1	ZEER MOEILIJK	166,5
45	Gemeente Sint-Gillis	4.878,9	GEMAKKELIJK	201,5
15	Vlaamse Gemeenschap	6.753,6	GEMAKKELIJK	278,9
3	Belgische Staat	2.907,4	GEMAKKELIJK	120,1
19	Belgische Staat	473,8	GEMAKKELIJK	19,6
20	Belgische Staat	7.426,7	GEMAKKELIJK	306,7
21	Kerkfabriek Sint-Augustinus	2.125,7	GEMAKKELIJK	87,8
11	Zuiderhaard	2.864,5	ZEER MOEILIJK	118,3
39	Zuiderhaard	2.349,9	MATIG	97,1
23	Zuiderhaard	8.421,0	ZEER MOEILIJK	347,8
6	Interfin	2.788,0	MOEILIJK	115,1
37	Proximus	9.144,7	MOEILIJK	377,7

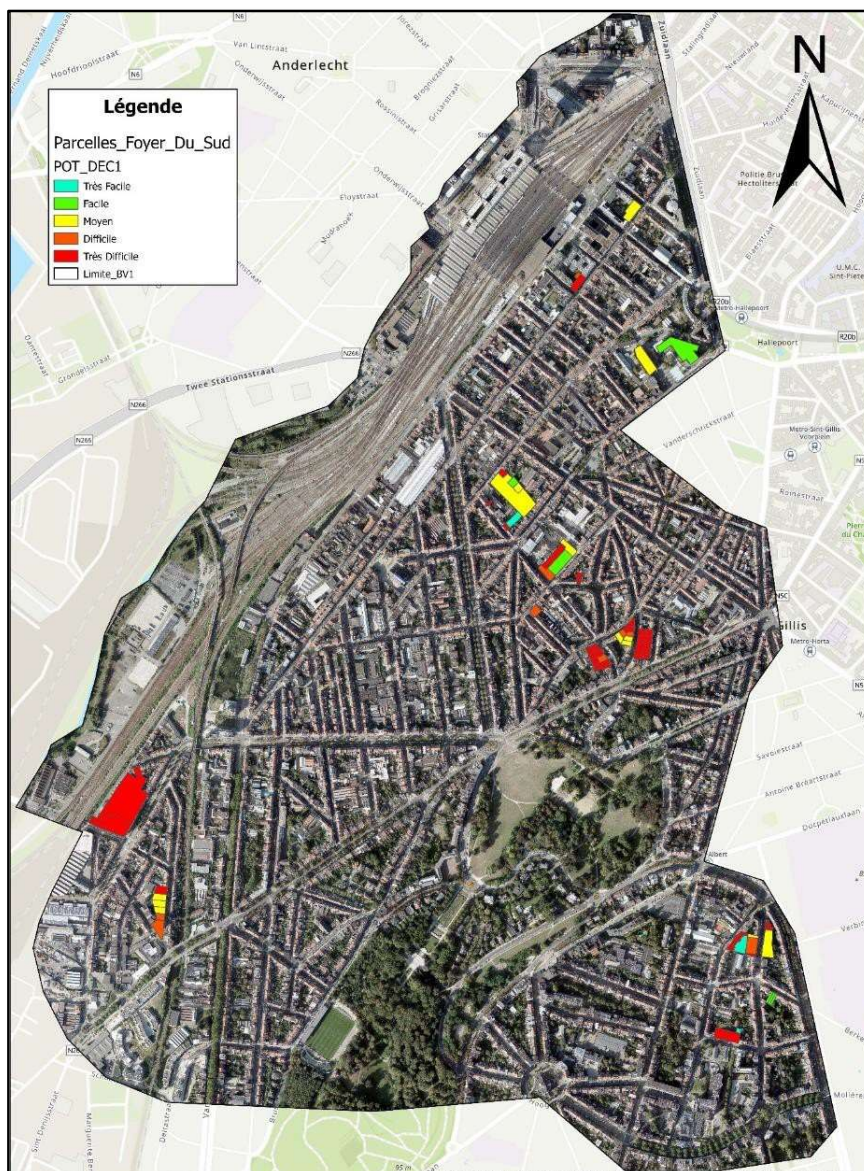
8	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	1.933,6	ZEER MOEILIJK	79,9
55	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	7.405,3	ZEER MOEILIJK	305,8
2	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	927,2	GEMAKKELIJK	38,3
44	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	975,8	GEMAKKELIJK	40,3
25	Federale pensioendienst	6.859,7	ZEER MOEILIJK	283,3

Nummer	Overheidsactor	Actieve oppervlakte (m ²)	Afkoppelings potentieel	V_20 jaar (m ²)
7	SIBELGA	4.135,6	ZEER MOEILIJK	170,8
12	SIBELGA	24.354,9	GEMAKKELIJK	1.005,9
16	SIBELGA	11.008,5	MATIG	454,6
40	NMBS	2.967,2	ZEER MOEILIJK	122,5
51	NMBS	6.415,2	ZEER MOEILIJK	264,9
52	NMBS	2.537,5	ZEER MOEILIJK	104,8
48	NMBS	4.861,6	ZEER MOEILIJK	200,8
42	NMBS	10.111,9	ZEER MOEILIJK	417,6
43	NMBS	2.678,6	ZEER MOEILIJK	110,6
38	NMBS	2.150,8	ZEER MOEILIJK	88,8
32	NMBS	2.152,3	ZEER MOEILIJK	88,9
33	NMBS	5.284,1	ZEER MOEILIJK	218,2
34	NMBS	3.554,2	ZEER MOEILIJK	146,8
27	NMBS	36.480,6	ZEER MOEILIJK	1.506,6
28	NMBS	2.184,4	MOEILIJK	90,2
29	NMBS	4.186,7	ZEER MOEILIJK	172,9
36	NMBS	3.896,0	ZEER MOEILIJK	160,9
10	NMBS	1.307,4	GEMAKKELIJK	54,0
5	NMBS	14.224,3	ZEER MOEILIJK	587,5
24	Publiekrechtelijke maatschappij voor het beheren van de Brusselse schoolgebouwen	3.506,3	MOEILIJK	144,8
18	Publiekrechtelijke maatschappij voor het beheren van de Brusselse schoolgebouwen	6.755,1	MATIG	279,0
35	MIVB	6.135,6	ZEER MOEILIJK	253,4
31	MIVB	7.045,6	ZEER MOEILIJK	291,0
9	Politiezone	6.400,2	MOEILIJK	264,3
TOTAAL		312.160,9		12.892,2

Tabel 2: Verdeling van openbare eigenaren van grote gehelen van percelen (meer dan 2.000 m²) (ELLENY / INFRA Services)

EIGENAARS MET MEER DAN TWEE PERCELEN IDENTIFICEREN

Als men de eigenaars van meerdere percelen identificeert (hier arbitrair gedefinieerd als meer dan twee), zoals de Openbare Vastgoedmaatschappijen (Zuiderhaard in dit stroomgebied) of grote privébedrijven (eigenaars te identificeren), kan men hen sensibiliseren voor deze aanpak en hen begeleiden bij de implementatie van geïntegreerd regenwaterbeheer in hun toekomstige projecten. We kunnen zeker stellen dat sociale verhuurders gevoelig zullen zijn voor deze thema's, vooral met betrekking tot het wooncomfort van hun huurders. De gemeente Vorst en Zuiderhaard hebben al een aantal projecten opgestart, die als voorbeeld kunnen dienen voor andere projecten: 'Olieslagerij' in 2021; 'Squarebeek', uitgevoerd door de gemeente met een subsidie van Leefmilieu Brussel voor de studies, voor de herinrichting van de openbare ruimten van de sociale woonwijk; en 'Glasblazerijlaan', momenteel in uitvoering.

Afbeelding 3: Locatie van de percelen beheerd door OVM Zuiderhaard (ELLENY / INFRA Services)

OVM Zuiderhaard beheert 89 percelen met een totale actieve oppervlakte van 49.309 m².

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de openbare actoren die eigenaar zijn van meer dan twee percelen en de bijbehorende actieve oppervlakte (opgelet: aangezien de informatie over de identiteit van de privé-eigenaars vertrouwelijk is, kan de identificatie van deze eigenaars later worden uitgevoerd door Leefmilieu Brussel of een andere speler door middel van kruising met de verstrekte computergegevens).

Overheidsactor	Aantal percelen	Actieve oppervlakte (m ²)
Gemeente Sint-Gillis	140	73.222,4
Zuiderhaard	89	49.309,1
NMBS	58	125.347,2
Gemeente Vorst	49	210.272,2
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	26	23.845,2
SIBELGA	17	62.559,6
SFAR-MIDI	13	1.503,2
Belgische Staat	11	138.357,0
Kerkfabriek Sint-Augustinus (BR – Vorst)	8	5.140,7
COMENSIA	6	2.769,4
Vlaamse Gemeenschapscommissie	4	2.478,6
Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn Vorst	3	1.948,6
Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn Sint-Gillis	3	8.079,0
Publiekrechtelijke maatschappij voor het beheren van de Brusselse schoolgebouwen	3	17.054,8
Stichting Brailleliga voor blinden en slechtzienden	3	2.803,6
Kerkfabriek Sint-Alenakerk (BR - Sint-Gillis)	3	1.874,4
TOTAAL	436	726.565

Tabel 3: Verdeling van openbare eigenaren met het grootste aantal percelen (ELLENY / INFRA Services)

DE EIGENAARS MET DE GROOTSTE PERCEELOPPERVLAKTE IDENTIFICEREN

Focussen op de eigenaars met een groot aantal percelen leidt niet noodzakelijk tot de herinrichting van de grootste oppervlakte aan percelen. Dit kan worden aangevuld door eigenaars met grote perceeloppervlakten te identificeren.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de openbare actoren die eigenaar zijn van de grootste perceeloppervlakten en de bijbehorende actieve oppervlakte (opgelet: aangezien de informatie over de identiteit van de privé-eigenaars vertrouwelijk is, kan de identificatie van deze eigenaars later worden uitgevoerd door Leefmilieu Brussel of een andere speler door middel van kruising met de verstrekte computergegevens).

Overheidsactor	Aantal percelen	Actieve oppervlakte (m ²)
Gemeente Vorst	49	210.272,2
Belgische Staat	11	138.357,0
NMBS	58	125.347,2
Gemeente Sint-Gillis	140	73.222,4
SIBELGA	17	62.559,6
Zuiderhaard	89	49.309,1
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	26	23.845,2
Publiekrechtelijke maatschappij voor het beheren van de Brusselse schoolgebouwen	3	17.054,8
Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn Sint-Gillis	3	8.079,0
Kerkfabriek Sint-Augustinus (BR – Vorst)	8	5.140,7
Stichting Brailleliga voor blinden en slechtzienden	3	2.803,6
COMENSIA	6	2.769,4
Vlaamse Gemeenschapscommissie	4	2.478,6
Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn Vorst	3	1.948,6
Kerkfabriek Sint-Alenakerk (BR - Sint-Gillis)	3	1.874,4
SFAR-MIDI	13	1.503,2
TOTAAL	436	726.565

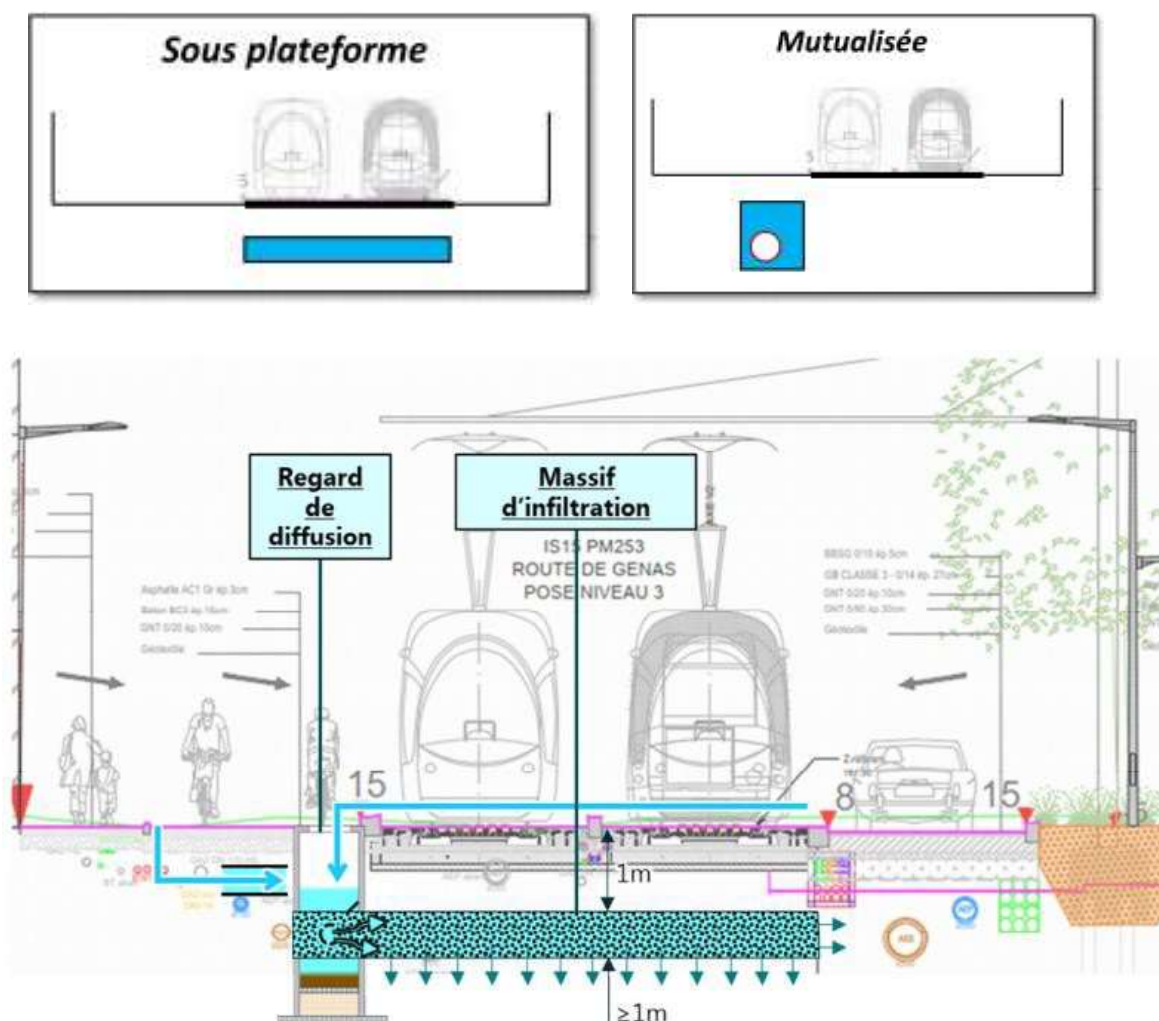
Tabel 4: Verdeling van openbare eigenaren met de grootste perceeloppervlakten (ELLENY / INFRA Services)

DE MOGELIJKHEID BESTUDEREN OM DE RUIMTEN TUSSEN SPOREN

1 EN 4 VAN DE TRAM AF TE KOPPELEN

Op wegen waar een tram rijdt, is de oppervlakte van de trambedding (tussen sporen 1 tot 4) niet in de studie opgenomen, omdat ze een specifiek regenwaterbeheersysteem heeft dat in zijn huidige staat zeer moeilijk af te koppelen is, in het bijzonder door de systematische aanwezigheid van antitrillingsmatten, die een andere aanpak vereisen.

Vandaag de dag omzeilen echter steeds meer tramprojecten (lijn T6 in Lyon, verlenging van lijn T3 in Parijs enz.) dit probleem en stellen een regenwaterbeheer voor deze beperkte ruimten voor, hetzij direct onder de sporen hetzij via gedeeld beheer met naburige ruimten.

Afbeelding 4: Doorsnede van het project voor tramlijn 6 in de Metropool Lyon (SYTRAL Mobilités)

Deze mogelijkheid bestuderen in toekomstige projecten voor de (her)inrichting van tramlijnen is dus een echte kans voor de afkoppeling in het stroomgebied, maar ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in het algemeen.

GEPLANDE INRICHTINGSPROJECTEN IN DE OPENBARE RUIMTE BENUTTEN OM NABURIGE PRIVÉPERCELEN GEHEEL OF GEDEELTELIJK AF TE KOPPELEN

Als men de kans benut om bij werken in het publiek domein ook tegen lage kosten een deel van het regenwater van privéterreinen af te koppelen en te laten infiltreren, kan het grondgebied het regenwater aanzienlijk sneller afkoppelen en bovendien de milieuprestaties van het project verbeteren.

Door een wadi, holle groene ruimte of draineerbed te overdimensioneren bij de herinrichting van een straat, laan of plein kan een deel van het water dat afvloeit van naburige privépercelen worden opgevangen, vertraagd en geïnfiltreerd, zodat enkele extra kubieke meter kunnen worden afgekoppeld van het bestaande netwerk.

Op de volgende pagina (afbeelding 5) wordt een voorbeeld gegeven van de herinrichting van de Rue de Libération in Augny in Frankrijk. De gemeente greep de kans aan om een deel van het regenwater dat van privéroken afstroomt (in violet aangegeven oppervlakken) af te koppelen, door de geplande draineerbedden onder de trottoirs te overdimensioneren.

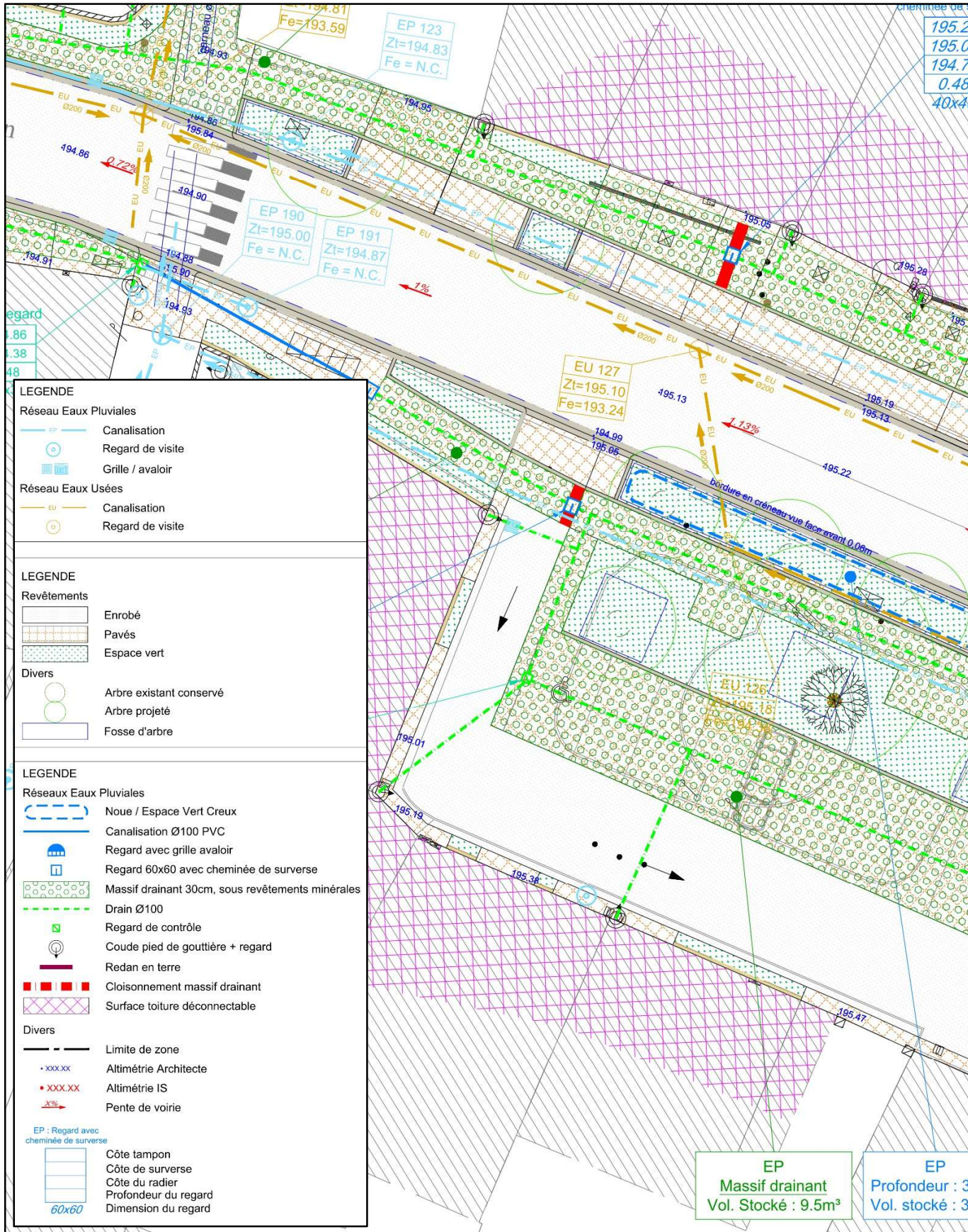
Deze mogelijkheid kan van geval tot geval worden bestudeerd om waar mogelijk de ingrepen te bundelen en de kosten van de werken te optimaliseren. Een rood perceel zonder project kan dan groen worden wanneer een naburig project beslist om er een of meer aangrenzende percelen bij te betrekken.

STEDELIJKE ACUPUNCTUUR: KLEINE ACTIES MET GROTE IMPACT

Er bestaan zoveel verschillende stedelijke structuren, dat er naast een structurerende strategie ook kleinschaligere ingrepen mogelijk moeten zijn.

Het is een vorm van stedelijke acupunctuur, waarbij de som van kleine acties een grote impact kan hebben: een boom planten, een grasstrook aanleggen, een gemeenschappelijke moestuin enz.

Zelfs met gedeeltelijke infiltratieoplossingen of kleinschalige aanplantssystemen kan nog wat extra regenwater worden afgekoppeld van het rioleringsnet. Neem bijvoorbeeld het initiatief 'Mijn straat is een tuin' dat momenteel bestudeerd wordt in Vorst, waar een aantal kleinschalige beplantings- en onthardingsprojecten zijn gepland in de openbare ruimten in de wijken Sint-Antonius en Vroege Groenten en waarmee vele kubieke meters kunnen worden opgevangen, vertraagd en geïnfiltreerd (https://www.ipecollectif.be/projforest_nl.htm).

Afbeelding 5: Herinrichting van de Rue de la Libération

II. VOORSTEL VOOR EEN ACTIEPROGRAMMA

Er zijn tal van acties mogelijk, naast de reeds bestaande en/of lopende acties, om de afkoppelingsinspanningen te **ondersteunen**, te **systematiseren** voor elk nieuw project en te **versnellen**, maar ook om **het bewustzijn van de noodzaak** ervan te vergroten.

De acties en subacties in dit document zijn voorstellen. Als ze relevant worden geacht, moeten de verantwoordelijke actoren en een voorlopige uitvoeringsagenda worden gespecificeerd.

1. **Pijler 1 - Het regenwaterbeheer opnemen in het beleid voor ruimtelijke ordening door de interdisciplinaire samenwerking tussen de actoren voor water en ruimtelijke ordening te verbeteren**

ACTIE 1 DE ACTOREN VAN DE RUIMTELIJKE ORDENING AANMOEDIGEN EN BEGELEIDEN BIJ DE IMPLEMENTATIE VAN EEN GEÏNTEGREERD REGENWATERBEHEER

VASTSTELLING

Er bestaat vandaag een consensus over de noodzaak om regenwater bij de bron te beheren om steden aan te passen aan de klimaatverandering. De uitdaging is nu om vanuit deze vaststelling over te gaan tot concrete acties bij het ontwerp van nieuwe wijken of in het kader van stedelijke herschikkingen.

VOORNAAMSTE DOELSTELLING

Voor alle nieuwe inrichtingsprojecten of renovaties zo snel mogelijk voorrang geven aan een geïntegreerd regenwaterbeheer.

UITVOERING

Duurzame Wijkcontracten (DWC) en Stadsvernieuwingscontracten (SVC)

De initiatieven DWC en SVC, gesteund door de Brusselse regering in het kader van de Zone voor Stedelijke Herwaardering (ZSH), geven voorrang aan de verbetering van de openbare ruimte en de stedelijke netwerken om infrastructuur en woningen te creëren, maar moeten ook deel uitmaken van een groen en blauw netwerk op gewestelijke schaal, zoals bijvoorbeeld voorzien in het As- en huizenblokcontract (AHC).

Dat laatste is sinds 27 januari 2022 van kracht en heeft onder andere als doelstellingen "binnenterreinen van de huizenblokken en de assen ontlichten en opnieuw doorlaatbaar maken en systemen toepassen om de klimaateffecten tegen te gaan" en "de openbare ruimte herwaarderen als schakelfunctie in het groene en het blauwe netwerk".

Doelstelling 1: Het regenwaterbeheer beter integreren in de projecten van de huidige en toekomstige DWC's en SVC's

↳ **Subactie 1.1:** Op basis van feedback beoordelen in welke mate rekening wordt gehouden met de doelstellingen voor een betere integratie van het regenwaterbeheer 'aan de bron' in de projecten in de DWC's en SVC's en waar nodig een pool van 'waterdeskundigen' samenstellen of versterken in de DWC- en SVC-netwerken via interne middelen en/of externe studiebureaus om deze projecten op dit punt te adviseren/superviseren

Kalender: Korte termijn

Verantwoordelijke: Gewest via urban.brussels / Gemeenten

Doelstelling 2: De implementatie van duurzaam regenwaterbeheer systematiseren in de projecten van de DWC's en SVC's

↳ **Subactie 1.2:** Bij de voorbereiding van toekomstige programma's beoordelen of het wenselijk is om de verbintenissen voor een betere integratie van regenwaterbeheer 'aan de bron' in de projecten te versterken, en dat desgevallend doen

Kalender: Bij elk nieuw programma

Verantwoordelijke: Gewest via perspective.brussels / Gemeenten

PPA-contract (Projet Partenarial d'Aménagement)

Met een PPA-contract (een bestaand instrument in Frankrijk) kan een partnerschap tot stand gebracht worden tussen het Gewest en lokale actoren (gemeenten, openbare vastgoedmaatschappijen enz.) om de uitvoering van een of meer complexe inrichtingsprojecten in een bepaald gebied aan te moedigen, met het oog op de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling in de gebieden. Het is een contract dat elk van de betrokken partijen in staat stelt om wederzijdse verbintenissen aan te gaan, met name financiële verbintenissen. Het is geen inrichtingsprogramma, maar een reeks contractuele verbintenissen om het beheer en de voltooiing van een inrichtingsproject te vergemakkelijken.

Enkele voorbeelden: <https://www.giplittoral.fr/actualites/projets-partenariaux-damenagement-de-saint-jean-de-luz-et-de-lacatau> ; <https://ampmetropole.fr/missions/amenagement-du-territoire-et-urbanisme/projets-urbains/le-projet-partenarial-damenagement-ppa/>

Doelstelling: De inrichting van complexe projecten vergemakkelijken door de lokale engineering te versterken via gewestelijke instellingen zoals Leefmilieu Brussel

↳ **Subactie 1.3:** Lokale actoren (gemeenten, openbare vastgoedmaatschappijen enz.) aanzetten tot en begeleiden bij gezamenlijke inrichtingsprojecten met geïntegreerd regenwaterbeheer

Kalender: Middellange termijn

Verantwoordelijke: Te bepalen

Handvest voor geïntegreerd regenwaterbeheer

Door een handvest voor geïntegreerd regenwaterbeheer te ondertekenen, worden de lokale actoren actief betrokken bij de continue verbetering op dit gebied. Als ze worden gemobiliseerd en bewust gemaakt van wat er op het spel staat, worden ze een hefboom voor verandering.

Dit handvest kan een ontwerpresultaat garanderen via verbintenissen zoals (niet-exhaustieve lijst):

- Een geschikte dichtheid voorstellen om bodemverharding tegen te gaan;
- De watervorraden in stand houden en ze kwalitatief en zuinig beheren;
- Een stedelijke ontwikkeling voorstellen die anticipeert op en zich aanpast aan klimaatverandering en risico's.

Enkele voorbeelden: <https://vertardent.be/charte-gestion-durable-eaux-pluviales-amenagement-des-espaces-publics/>; <https://www.ccrcc-brionne.fr/environnement/eaux-pluviales/charte-eaux-pluviales/>; <https://www.seine-centrale-urbaine.org/les-chartes/charte-de-l-eau/>

Doelstelling: De lokale spelers verenigen rond gezamenlijke afspraken om geïntegreerde regenwaterbeheerpraktijken in het hele gebied te standaardiseren

↳ **Subactie 1.4:** Een handvest opstellen met een samenvatting van de verbintenissen inzake geïntegreerd regenwaterbeheer die de ondertekenende actoren aangaan

↳ **Subactie 1.5:** De verschillende lokale actoren inlichten over dit handvest en ervoor zorgen dat ze het ondertekenen

Kalender: Korte/middellange termijn   **Verantwoordelijke:** Leefmilieu Brussel

Gids voor het ontwerp en onderhoud van structuren voor geïntegreerd regenwaterbeheer

De structuren voor regenwaterbeheer zijn geïntegreerd in het stedelijk weefsel en ontworpen om afvloeiingswater van zowel normale als uitzonderlijke neerslag op te vangen en te verwerken. Hoewel hun geometrie, structuur en watertoevoer- en afvoermethoden uiteenlopen, kunnen ze globaal worden beschreven in een gedetailleerd technisch document met gemeenschappelijke regels voor hun ontwerp (afmetingen, overstortvoorzieningen, samenstelling en dikte van substraten, korrelgrootte van drainagegrind, beplanting enz.) en hun onderhoud.

Voor de openbare ruimtes is onlangs een vademecum online verschenen dat gezamenlijk is opgesteld door Leefmilieu Brussel en Mobiliteit Brussel:

FR: https://document.environnement.brussels/opac_css/doc_num.php?explnum_id=11034

NL: https://document.environnement.brussels/opac_css/doc_num.php?explnum_id=11035

Doelstelling: De operationele actoren een referentiegids bieden voor het ontwerp en onderhoud van structuren voor geïntegreerd regenwaterbeheer, om hun ontwerp, dimensionering en onderhoud te optimaliseren en zo uniforme prestaties te garanderen

↳ **Subactie 1.6:** Een gids met goede praktijken opstellen in een aangepast formaat voor de operationele actoren

Kalender: Korte termijn (in uitvoering)   **Verantwoordelijke:** Leefmilieu Brussel

ACTIE 2 AANMOEDIGEN TOT EN BEGELEIDING BIEDEN BIJ DE OPNAME VANEEN GEÏNTEGREERD EN AMBITIEUS REGENWATERBEHEER IN DE STEDENBOUWKUNDIGE DOCUMENTEN (GEWESTELIJKE STEDENBOUWKUNDIGE VERORDENING (GSV), GEMEENTELIJKE STEDENBOUWKUNDIGE VERORDENINGEN (GEMSV) ENZ.)

VASTSTELLING

De stedenbouwkundige documenten zijn een belangrijk middel om deze kwesties lokaal aan te pakken en er zo voor te zorgen dat de ruimtelijke ordening verenigbaar is met de goede staat van het water en de aquatische milieus, en dat de watervorraden juist worden verdeeld over de verschillende toepassingen. Ze vormen een essentiële aanvulling op de administratieve procedures, zoals vergunningen, voor de specifieke uitvoering van projecten en waarin de vereisten voor elk project gedetailleerder worden beschreven.

Sommige gemeenten nemen reeds striktere maatregelen dan de klassieke voorschriften, zoals de gemeente Vorst in een specifieke GemSV: *"Nieuwbouw, volledige en gedeeltelijke heropbouw, uitbreidingen en nieuwe regenwaterverzamelinrichtingen op gronden of gedeelten van gronden uit te voeren, met een niet-bebouwde oppervlakte van 100 m² en meer, mogen het regenwater niet in het riool lozen, maar moeten een regenwaterspreidingsinrichting ter plaatse voorzien.*

Onder 'regenwaterspreidingsinrichting ter plaatse' begrijpt men elke inrichting die het indringen of de verdamping-transpiratie van water op het perceel mogelijk maakt: verdamping-transpiratiebassin, indringingsput, indringingsmassief, verharde indringbare oppervlakken, enz."

In bepaalde stedenbouwkundige documenten wordt echter nog steeds onvoldoende rekening gehouden met de problematiek van het regenwater, wat zou kunnen worden verbeterd door ambitieuzere eisen te stellen, zoals bijvoorbeeld wordt voorgesteld in de huidige milieuvergunningen (beheer van een TT100 op het perceel via structuren die bij voorkeur open zijn, met afvoer via natuurlijke infiltratie).

VOORNAAMSTE DOELSTELLINGEN

De uitdagingen in verband met het regenwater beter beschrijven in stedenbouwkundige documenten. Het belang van het regenwater benadrukken in de thema's of richtlijnen over verontreiniging en overstroming, evenals in het gedeelte over het behoud van de hulpbronnen (aanvulling van het grondwater door infiltratie).

UITVOERING

Herziening en vereenvoudigde herziening van de stedenbouwkundige documenten

De klassieke en vereenvoudigde herzieningen van stedenbouwkundige documenten zijn een ideale gelegenheid om er ambitieuzere regels in op te nemen voor regenwaterbeheer, in overeenstemming met de noodzakelijke veranderingen in de praktijk.

Doelstelling: De manier waarop rekening wordt gehouden met regenwaterbeheer in de stedenbouwkundige regelgeving zo snel mogelijk verbeteren, door aan te dringen op nullozing op het perceel voor een TT van 100 jaar via structuren die bij voorkeur open zijn, met afvoer via natuurlijke infiltratie

↳ **Subactie 2.7:** Een hoofdstuk 'Regenwaterbeheer' opnemen in de nieuwe GSV, met ambitieuze uitvoeringsregels

Kalender: Er wordt momenteel een nieuwe GSV opgesteld - Publicatie gepland in 2024

Verantwoordelijke: Gewest

↳ **Subactie 2.8:** Een hoofdstuk 'Regenwaterbeheer' opnemen met ambitieuze uitvoeringsregels in de GemSV's die er geen hebben, of een specifieke GemSV opstellen over dit thema

Kalender: Korte/middellange termijn

Verantwoordelijke: Gemeenten

ACTIE 3 PROJECTDRAGERS GEMAKKELIJKER TOEGANG GEVEN TOT DE BESCHIKBARE FINANCIËLE EN TECHNISCHE STEUN VOOR HET REGENWATERBEHEER

VASTSTELLING

Het zoeken naar financiële en technische ondersteuning kan een moeilijke en tijdrovende opdracht zijn voor projectdragers. De informatie is verspreid over de websites van de verschillende organisaties die mogelijk financiële of technische steun kunnen bieden.

Voor particuliere klanten geeft de tool Infiltrasoils de bestaande gewestelijke en gemeentelijke premies voor een bepaald adres: <https://geodata.environnement.brussels/client/infiltrasoil/home>

VOORNAAMSTE DOELSTELLING

Gemakkelijker toegang verstrekken tot informatie over de financiële en technische hulp die beschikbaar is voor projectdragers in het kader van regenwaterbeheerprojecten

UITVOERING

Regenwaterportaal

Een samenwerkingsplatform creëren om het zoeken naar financiële steun, advies en engineeringdiensten van de gemeenten, het Gewest en andere bronnen waarop lokale actoren van de ruimtelijke ordening mogelijk aanspraak kunnen maken, te centraliseren.

Doelstelling: De beschikbare hulp voor het regenwaterbeheer toegankelijker maken

↳ **Subactie 3.9:** Een thematisch portaal opzetten over de financiële en technische steun voor het regenwaterbeheer

Kalender: Korte termijn (in uitvoering)

Verantwoordelijke: Leefmilieu Brussel

2. Pijler 2 - Zorgen voor meer kennis over regenwater en de diensten die het levert, op basis van feedback

ACTIE 4 VERDIENSTELIJKE PROJECTEN PROMOTEN EN ZICHTBAARHEID GEVEN

VASTSTELLING

Al vele jaren dragen meerdere actoren die actief zijn rond water de boodschap uit over de voordelen van geïntegreerd regenwaterbeheer in tegenstelling tot een beheer waarbij alles naar de riolering gaat: Leefmilieu Brussel, lokale verenigingen enz. Afgezien van een enkele voortrekkers onder de gemeenten is het aantal projecten voor duurzaam regenwaterbeheer echter nog steeds vrij beperkt. Hoewel veel actoren, vooral in de stedenbouwkundige sector, zich nog steeds vragen stellen over de integratie van regenwater in de stad, worden projecten die een duurzaam regenwaterbeheer implementeren vaak goed geaccepteerd door het publiek. Ze antwoorden op tal van uitdagingen dankzij de vele diensten die ze leveren.

VOORNAAMSTE DOELSTELLING

Positieve projecten zichtbaarheid geven bij lokale actoren, zodat er meer nieuwe duurzame regenwaterbeheerprojecten komen.

UITVOERING

Kaart van het regennetwerk

Leefmilieu Brussel heeft samen met de gemeenten een kaart van het regennetwerk ontwikkeld: <https://geodata.environment.brussels/client/view/f82998f4-95d6-40dc-aa5d-25e25a399d3f>. De kaart toont de bestaande voorzieningen voor een geïntegreerd regenwaterbeheer in het Brussels Gewest, om de kennis en de uitwisseling van ervaringen te bevorderen.

Doelstelling: Verdienstelijke projecten in het Brussels Gewest zichtbaarheid geven

↳ **Subactie 4.10:** De database met verdienstelijke regenwaterbeheerprojecten uitbreiden

Kalender: Update van de kaart van het regennetwerk die werd gepubliceerd in november 2023

Verantwoordelijke: Leefmilieu Brussel

↳ **Subactie 4.11:** Educatieve feedbackfiches opstellen met behulp van gemakkelijk toegankelijke observatoria en referentiekaders. De geproduceerde media kunnen verschillende vormen aannemen, zowel geschreven als visueel

↳ **Subactie 4.12:** Bewustmakingsdagen over GRWB organiseren, inclusief bezoeken aan deze verdienstelijke projecten

↳ **Subactie 4.13:** Een brochure met goede praktijken samenstellen met projecten die duurzaam en geïntegreerd regenwaterbeheer hebben toegepast

Kalender: Korte/middellange termijn

Verantwoordelijke: Leefmilieu Brussel

ACTIE 5 BEWUSTMAKINGSACTIES ORGANISEREN VOOR DE OPERATIONELE ACTOREN EN EROVER COMMUNICEREN OM EEN OVERZICHT TE GEVEN VAN DE HUIDIGE PRAKTIJKEN VOOR DUURZAAM EN GEÏNTEGREERD REGENWATERBEHEER, MET NAME OP INTERNATIONAAL NIVEAU

VASTSTELLING

Omdat er zoveel verschillende actoren en praktijken zijn op het gebied van regenwaterbeheer, is het soms moeilijk het hele plaatje te begrijpen. Door bijeenkomsten te organiseren met professionals met uiteenlopende achtergronden (wetenschappers, verkozenen, technici) kunnen we bruggen bouwen tussen de verschillende actoren en een transversale aanpak bevorderen, zowel operationeel als wetenschappelijk.

VOORNAAMSTE DOELSTELLINGEN

Uitwisselingen en het delen van ervaringen tussen actoren aanmoedigen / Goede praktijken in duurzaam regenwaterbeheer verspreiden / Goede praktijken internationaal promoten en leren uit ervaringen in het buitenland

UITVOERING

Internationale conferentie

Internationale conferenties (zoals de conferentie van 6 maart 2023 over regenwaterbeheer in stedelijke omgevingen, op initiatief van Kopenhagen, Parijs, Londen en Brussel) hebben tot doel oplossingen voor geïntegreerd en duurzaam regenwaterbeheer te bevorderen door middel van feedback, onderzoeksresultaten en toekomstgericht denken

Doelstelling: Professionals uit de private en publieke sector sensibiliseren voor duurzaam regenwaterbeheer en ervaringen en kennis op internationaal niveau delen

↳ **Subactie 5.14: Regelmatig internationale conferenties organiseren**

Kalender: Om de drie jaar?

Verantwoordelijke: Verenigingen die actief zijn op het gebied van waterbeheer, ontharding en vergroening (Open Sources, Canal It Up, Coordination Senn, Bral enz.)

Partner: Leefmilieu Brussel

Forum over duurzaam regenwaterbeheer

Om technieken voor regenwaterbeheer 'aan de bron' op gewestelijk niveau te promoten en lokale spelers op te leiden, zijn forums een goede oplossing (zoals de Wereldwaterdagen, die een breder spectrum bestrijken). Het forum zou bijvoorbeeld kunnen worden georganiseerd door een gemeente met een aantal initiatieven op het gebied van duurzaam regenwaterbeheer.

Doelstelling: Gemeenschappen en professionals bewust maken van duurzaam regenwaterbeheer

↳ **Subactie 5.15: Regelmatig forums organiseren over duurzaam regenwaterbeheer**

Kalender: Om de twee jaar?

Verantwoordelijke: Te definiëren

Partner: Leefmilieu Brussel

ACTIE 6 EEN NETWERK VAN GEWESTELIJKE 'REGENWATERANIMATOREN' SAMENSTELLEN EN LEIDEN **OM GEMEENSCHAPPELIJKE BOODSCHAPPEN TE STRUCTUREREN EN OVER TE BRENGEN**

VASTSTELLING

Een netwerk van gewestelijke 'regenwateranimatoren' zou de effectieve toepassing van strategieën en oplossingen voor duurzaam regenwaterbeheer in de gebieden vergemakkelijken, door de collectieve en gedeelde verwerving van feedback, tools, documenten en antwoorden op de belangrijkste vragen van de actoren, om de obstakels die deze kunnen vormen te overwinnen.

Dit netwerk kan medewerkers van gemeenten en overheidsinstanties die verantwoordelijk zijn voor regenwaterbeheer samenbrengen, maar ook verenigingen die een geïntegreerd, duurzaam regenwaterbeheerbeleid op het grondgebied promoten.

Voorbeeld van het Franstalige netwerk van regenwateranimatoren:

<https://asso.graie.org/portail/animationregionale/animations-specifiques/reseau-animateurs-eaux-pluviales/>

VOORNAAMSTE DOELSTELLINGEN

De tools en boodschappen delen die moeten worden overgebracht aan de te mobiliseren actoren om een ambitieuze strategie voor duurzaam regenwaterbeheer op hun grondgebied te definiëren en te implementeren.

Netwerken vormen, eventueel via mentorsystemen, om nieuwkomers in het beroep te ondersteunen.

De vaardigheden van de regenwateranimatoren ontwikkelen door middel van networking, met name via het uitwisselen van ervaringen.

UITVOERING

Netwerk van lokale 'regenwateranimatoren'

Doelstelling 1: Een ruimte inrichten en leiden voor uitwisselingen tussen 'regenwateranimatoren'

↳ **Subactie 6.16:** De gemeenschap van 'regenwateranimatoren' die gehost wordt op een samenwerkingsplatform, leiden en modereren, in het bijzonder het gedeelte met vragen en antwoorden

↳ **Subactie 6.17:** Een toolbox ontwikkelen voor 'regenwateranimatoren'

Kalender: Korte/middellange termijn

Verantwoordelijke: Verenigingen die betrokken zijn bij waterbeheer, ontharding en vergroening; gemeenten?

Partner: Leefmilieu Brussel

Doelstelling 2: Uitwisselingen binnen de gemeenschap van 'regenwateranimatoren' vergemakkelijken

↳ **Subactie 6.18:** Een jaarlijkse bijeenkomst van de gemeenschap van 'regenwateranimatoren' organiseren

Kalender: Zodra dit netwerk is opgezet en daarna elk jaar

Verantwoordelijke: Verenigingen die betrokken zijn bij waterbeheer, ontharding en vergroening; gemeenten?

Partner: Leefmilieu Brussel

ACTIE 7 HET OPLEIDINGSAANBOD CONSOLIDEREN EN UITROLLEN OM DE PUBLIEKE EN PRIVATE OPERATIONELE ACTOREN MEER VAARDIGHEDEN TE GEVEN MET BETREKKING TOT DUURZAAM REGENWATERBEHEER

VASTSTELLING

Gezien hun adviserende en ondersteunde rol voor opdrachtgevers bij het ontwerp en de uitvoering van hun projecten, is het essentieel dat ingenieursstructuren (studiebureaus enz.) hun vaardigheden op het gebied van duurzaam regenwaterbeheer verder ontwikkelen, om ze aan te zetten tot en te begeleiden bij hun inspanningen voor een beter regenwaterbeheer.

Met dat doel moeten we het bijscholingsaanbod consolideren en zo nodig versterken.

VOORNAAMSTE DOELSTELLING

Het bijscholingsaanbod ontwikkelen om de vaardigheden van publieke en private ingenieursstructuren (studiebureaus enz.) op het gebied van duurzaam regenwaterbeheer te verbeteren

UITVOERING

Bijscholing over regenwaterbeheer

Momenteel biedt Leefmilieu Brussel, met name via de dienst Waterfacilitator, tal van opleidingen over regenwaterbeheer, bijvoorbeeld in verband met riolering, stedelijke hydrologie en stedenbouw.

Doelstelling: Het opleidingsaanbod uitbreiden om te voldoen aan de behoeften van private en publieke ingenieurs

↳ **Subactie 7.19:** Met de steun van een werkgroep met representatieve belanghebbenden enerzijds het bestaande opleidingsaanbod inzake regenwaterbeheer en anderzijds de behoeften van de actoren op dit gebied in kaart brengen en evalueren

↳ **Subactie 7.20:** Waar nodig wijzigingen in het opleidingsaanbod voorstellen om beter tegemoet te komen aan de behoeften van de actoren

Kalender: Korte/middellange termijn

Verantwoordelijke: Leefmilieu Brussel

ACTIE 8 EDUCATIEVE DOCUMENTEN OPSTELLEN EN OPLEIDINGEN GEVEN OM DE LOKALE VERKOZENEN TE SENSIBILISEREN

VASTSTELLING

Gezien hun invloedrijke positie op het gebied van inrichting en waterbeheer in hun gebied, is de bewustmaking van lokale verkozenen (kabinetsvertegenwoordigers, burgemeesters, schepenen enz.) om hun vaardigheden en kennis te ontwikkelen over de kwesties waarvoor zij verantwoordelijk zijn, een belangrijke hefboom bij het nemen van beslissingen om praktijken te veranderen. De verkozenen sterker betrekken bij het geïntegreerd regenwaterbeheer kan alleen maar gunstig zijn voor de implementatie ervan.

VOORNAAMSTE DOELSTELLING

Het duurzaam regenwaterbeheer promoten bij verkozenen, in het bijzonder door hun vaardigheden en kennis over het onderwerp te vergroten. Deze acties bieden een kans om te laten zien hoe een geïntegreerd regenwaterbeheer kan helpen om het grondgebied aan te passen aan de klimaatverandering en de biodiversiteit en watervoorraden in stand te houden, door lokale voorbeelden en de resultaten van studies naar het afkoppelingspotentieel in de betrokken gebieden te presenteren, waarbij de technisch-economische haalbaarheid van deze oplossingen wordt aangetoond.

UITVOERING

Opleidingen/colloquia

Hoewel regelmatig opleidingen en evenementen over regenwaterbeheer worden georganiseerd, zijn deze vaak gericht op een technisch publiek en daarom niet geschikt voor verkozenen. Goede informatie en opleiding voor de verkozenen over regenwaterbeheer wordt vaak gezien als een doorslaggevende factor voor de lokale implementatie van een duurzaam regenwaterbeheer.

Doelstelling: De verkozenen sensibiliseren en opleiden over GRWB en het afkoppelingspotentieel in hun gebied

↳ **Subactie 8.21:** Colloquia en aangepaste opleidingen organiseren voor de verkozenen over regenwaterbeheer, inclusief de presentatie van de resultaten van studies over het afkoppelingspotentieel (fase 1)

Kalender: Korte/middellange termijn

Verantwoordelijke: Nog te

definiëren **Educatieve documenten**

Net als het opleidingsaanbod zijn de documenten over duurzaam regenwaterbeheer vaak weinig afgestemd op de behoeften van verkozenen en bestaande geschikte documenten zijn wellicht onvoldoende bekend.

Doelstelling: De verkozenen sensibiliseren en informeren over duurzaam regenwaterbeheer en het afkoppelingspotentieel in hun gebied

↳ **Subactie 8.22:** Educatieve middelen ter beschikking stellen om het bewustzijn te vergroten en de verkozenen op te leiden over regenwaterbeheer

Kalender: Korte/middellange termijn

Verantwoordelijke: Te bepalen
ELLENY / INFRA SERVICES

december 2023

ACTIE 9 DE KENNIS OVER GEÏNTEGREERD REGENWATERBEHEER VERGROTEN DOOR MIDDEL VAN EEN EDUCATIEVE SHOWCASE

VASTSTELLING

De afgelopen jaren zijn oplossingen ontwikkeld voor het regenwaterbeheer bij de bron. Dankzij een betere kennis over hun ontwerp en werking is de terughoudendheid tegenover die oplossingen geleidelijk afgenomen. Een educatieve showcase of showroom om structuren voor geïntegreerd regenwaterbeheer op één plaats samen te brengen, evenals opleidingen en informatie voor professionals en verkozenen over de bestaande oplossingen die kunnen worden aangepast aan het gebied, het inrichtingsproject en de geografische context, zouden een nieuwe hefboom vormen om hen bewust te maken/te overtuigen.

Voorbeelden: <https://www.adopta.fr/showrooms/> , <https://www.oieau.org/edito/plateforme-gestion-integree-des-eaux-pluviales>

VOORNAAMSTE DOELSTELLINGEN

Oplossingen voor geïntegreerd regenwaterbeheer promoten bij publieke en private actoren in de stedenbouw en de watersector door de meeste bestaande oplossingen samen te brengen op één locatie. De verschillende bestaande en toekomstige educatieve middelen samenbrengen.

UITVOERING

Ontwikkeling van een Brusselse educatieve showcase

De uitdagingen van het regenwaterbeheer in de stad zijn vooral acuut in sterk verharde zones. Dat is bijzonder relevant voor het Brussels Gewest, waar de ondoorlatendheidscoëfficiënt wordt geschat op 53,2% (2022). Het is daarom aangewezen om een showcase te ontwikkelen voor bewustmaking, informatie en opleiding over oplossingen in stedenbouw, regenwaterbeheer aan de bron en renaturatie van de bodems

Doelstelling: Verschillende structuren voor geïntegreerde regenwaterbeheer samenbrengen op één locatie

↳ **Subactie 9.23:** Een educatieve showcase opzetten over duurzaam en geïntegreerd regenwaterbeheer op of nabij de site van Leefmilieu Brussel

Kalender: Korte/middellange termijn **Verantwoordelijke:** Leefmilieu Brussel

Netwerk van educatieve middelen

Educatieve middelen en structuren die elders bestaan of in ontwikkeling zijn, zichtbaar en toegankelijk maken door netwerkvorming en de ontwikkeling van partnerinitiatieven te vergemakkelijken.

Doelstelling: Bestaande en toekomstige educatieve middelen samenbrengen

↳ **Subactie 9.24:** Een netwerk ontwikkelen (organisatie van bijeenkomsten enz.) voor de verschillende showcasevoorzieningen (ADOPTA, andere nationale programma's of programma's in de buurlanden enz.)

Kalender: Korte/middellange termijn

Verantwoordelijke: Leefmilieu Brussel

Partners: ADOPTA ...
ELLENY / INFRA SERVICES

december 2023

ACTIE 10 DE KAART VAN HET AFKOPPELINGSPOTENTIEEL TOT LEVEN BRENGEN

VASTSTELLING

Als de besluitvormingstool 'potentieel voor regenwaterafkoppeling' die voor het gebied is ontwikkeld, goed wordt toegeëigend en gebruikt, kunnen de lokale actoren (Gewest, gemeenten, BM, MIVB enz.) sneller nieuwe afkoppelingsprojecten ontwikkelen en daarbij de technische en economische mogelijkheden beter afstemmen. Ze kunnen de kaarten dan ook dynamisch maken door nieuwe attributen toe te voegen, zoals toekomstige projecten, voltooide projecten, suggesties voor ingrepen of problemen die mogelijk gekoppeld zijn aan een specifiek perceel (herhaalde overstromingen bij zware regenval, specifieke vervuiling enz.). De GIS-database en het bijbehorende exploitatiesysteem moeten voortdurend evolueren.

VOORNAAMSTE DOELSTELLING

Toe-eigening en gebruik van de tool en de resultaten door lokale actoren

UITVOERING

Opleiding

Opdat de lokale actoren (Gewest, gemeenten, BM, MIVB enz.) de digitale gegevens die in het kader van de studie over het afkoppelingspotentieel worden verstrekt optimaal zouden kunnen gebruiken, lijkt het aangewezen om bepaalde lokale actoren hiervoor op te leiden

Doelstelling: Optimaal gebruik van de gegevens die worden verstrekt in het kader van een studie naar het afkoppelingspotentieel

↳ **Subactie 10.25:** De geïdentificeerde lokale actoren opleiden over het gebruik van de digitale gegevens die bij de studie naar het afschakelpotentieel worden verstrekt

Kalender: Korte termijn

Verantwoordelijke: INFRA Services / ELLENY

Integratie van het criterium 'afkoppelingspotentieel' in de investeringsprogramma's

Om ervoor te zorgen dat lokale actoren het zich toe-eigenen, lijkt het gepast om het criterium 'afkoppelingspotentieel' op te nemen in hun respectieve investeringsprogramma's

Doelstelling: Lokale actoren kunnen hun investeringsprogramma's verfijnen wanneer ze het afkoppelingspotentieel van een gebied kennen (wegen en percelen die min of meer gemakkelijk kunnen worden afgekoppeld, voor welke terugkeertijden en voor welk budget (kosten van structuren voor regenwaterbeheer))

↳ **Subactie 10.26:** Het criterium 'afkoppelingspotentieel' integreren in de investeringsprogramma's

Kalender: Korte/middellange termijn

Verantwoordelijke: Lokale actoren (Gewest, gemeenten, BM, MIVB enz.)

3. Pijler 3 - De competentie voor stedelijk regenwaterbeheer (SRWB) ondersteunen

ACTIE 11 DRAGERS VAN PROJECTEN WAARVOOR EEN STEDENBOUWKUNDIGE EN/ OF MILIEUVERGUNNING NODIG IS, BEWUST MAKEN VAN HET BELANG OM ER ZO VROEG MOGELIJK DE WATERDIENSTEN VAN DE GEMEENTEN EN/OF LEEFMILIEU BRUSSEL BIJ TE BETREKKEN

VASTSTELLING

Heel wat inrichtingsprojecten die worden ingediend voor een stedenbouwkundige en/of milieuvergunning krijgen een ongunstig advies en/of worden gevraagd om in hun ontwerp beter rekening te houden met het criterium voor regenwaterbeheer.

De projecten bevinden zich op dat moment al in een vergevorderd stadium en het is soms moeilijk, zo niet onmogelijk, om er regenwaterbeheer aan de bron in te integreren, vooral in gebieden waar infiltratie mogelijk is. Deze situaties kunnen leiden tot vertragingen in het project en complexere en duurdere aanpassingen. Anticiperen op de noodzaak van een geïntegreerd regenwaterbeheer kan de kosten verlagen.

In het licht van deze vaststellingen en om dit type regenwaterbeheer voor alle nieuwe inrichtingen aan te moedigen, lijkt het gepast om zowel publieke als private projectdragers bewust te maken van de noodzaak om de gemeentelijke en gewestelijke waterdiensten zo vroeg mogelijk bij de projectontwerpfase te betrekken.

VOORNAAMSTE DOELSTELLING

Duurzaam regenwaterbeheer integreren en veralgemenen in inrichtingsprojecten

UITVOERING

Documenten voor voorlichting en bewustmaking

Vooraf projectdragers moeten bewust worden gemaakt via bestaande netwerken van actoren (Leefmilieu Brussel, lokale verenigingen die vooral actief zijn op het gebied van waterbeheer, zoals Ferme Nos Pilifs enz.) en via voorlichtingsdocumenten

Doelstelling: De dialoog verbeteren tussen dragers van project waarvoor een stedenbouwkundige en/ of milieuvergunning nodig is en de waterdiensten van de gemeenten en/of Leefmilieu Brussel

↳ **Subactie 11.27:** Een verklarende nota opstellen voor projectdragers om hen bewust te maken van het belang om de waterdiensten van de gemeenten en/of Leefmilieu Brussel zo vroeg mogelijk bij het project te betrekken, en deze nota doorgeven binnen bestaande netwerken van actoren.

Kalender: Korte/middellange termijn

Verantwoordelijke: Te bepalen

ACTIE 12 HET GEWEST EN DE GEMEENTEN BEGELEIDEN BIJ HET UITOEFENEN VAN DE COMPETENTIE VOOR HET STEDELIJK REGENWATERBEHEER (SRWB)

VASTSTELLING

De opvang, het transport, de opslag en de behandeling van regenwater, evenals het onderhoud van de bijbehorende structuren, die in het verleden de verantwoordelijkheid van de beheerders van de rioleringsnetten (VIVAQUA, HYDRIA) waren, zullen onder de verantwoordelijkheid van het Gewest en de gemeenten vallen nu nieuwe structuren voor regenwaterbeheer worden ingericht die zij gaan beheren.

Het stedelijk regenwaterbeheer (SRWB) is een taak die van gebied tot gebied verschillend kan worden georganiseerd. Het kan gekoppeld worden aan wegen (waar veel regenwater afvloeit), groene ruimten (sommige inrichtingen voor regenwaterbeheer maken gebruik van planttechnieken) of andere voorzieningen.

De SRWB-competentie vereist daarom meer begeleiding voor de betrokken instanties.

VOORNAAMSTE DOELSTELLING

De competentie voor stedelijk regenwaterbeheer duidelijker afbakenen

De instanties helpen bij het overwinnen van moeilijkheden die ze kunnen ondervinden bij het uitoefenen van hun SRWB-competentie

UITVOERING

SRWB-competentie

Het stedelijk regenwaterbeheer is een nieuwe competentie voor de bevoegde instanties. Veel aspecten van de organisatie van deze competentie (patrimonium, reikwijdte, financiering) moeten nog worden gedefinieerd.

Doelstelling: De competentie voor het stedelijke regenwaterbeheer duidelijker afbakenen

↳ **Subactie 12.28:** Op basis van een enquête bij de bevoegde instanties een lijst opstellen met veelgestelde vragen over de uitoefening van de SRWB-competentie: patrimonium, reikwijdte, financiering,

...

Kalender: Korte termijn

Verantwoordelijke: Te bepalen

4. Prioritaire acties en subacties

In het volgende hoofdstuk wordt een lijst met **acties en subacties voorgesteld die voorrang moeten krijgen** om de afkoppelingsprojecten zoveel mogelijk te versnellen en **voort te bouwen op acties die al zijn ondernomen**:

ACTIE 1 De actoren van de ruimtelijke ordening aansporen en begeleiden bij de implementatie van een geïntegreerd regenwaterbeheer

↳ **Subactie 1.1:** Op basis van feedback beoordelen in welke mate rekening wordt gehouden met de doelstellingen voor een betere integratie van het regenwaterbeheer 'aan de bron' in de projecten in de DWC's en SVC's en waar nodig een pool van 'waterdeskundigen' samenstellen of versterken in de DWC- en SVC-netwerken via interne middelen en/of externe studiebureaus om deze projecten op dit punt te adviseren/superviseren

Waar dat nog mogelijk is, zal de integratie van het regenwaterbeheer in lopende projecten snel nieuwe concrete voorbeelden opleveren van veranderingen in de praktijk.

↳ **Subactie 1.4:** Een handvest opstellen met een samenvatting van de verbintenissen op het vlak van geïntegreerd regenwaterbeheer die de ondertekenende actoren aangaan

Door een handvest voor GRWB te ondertekenen, worden de lokale actoren actief betrokken bij de continue verbetering op dit gebied. Als ze worden gemobiliseerd en bewust gemaakt van wat er op het spel staat, worden ze een hefboom voor verandering.

ACTIE 2 Aanmoedigen tot en begeleiden bij de opname van een geïntegreerd en ambitieus regenwaterbeheer in de stedenbouwkundige documenten (Gewestelijke stedenbouwkundige verordening (GSV), Gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen (GemSV) enz.)

↳ **Subactie 2.7:** Een hoofdstuk 'Regenwaterbeheer' opnemen in de nieuwe GSV, met ambitieuze uitvoeringsregels

↳ **Subactie 2.8:** Een hoofdstuk 'Regenwaterbeheer' met ambitieuze uitvoeringsregels opnemen in de GemSV's die er geen hebben, of een specifieke GemSV opstellen over dit thema

Wanneer de stedenbouwkundige regelgeving meer rekening houdt met regenwaterbeheer, is de ruimtelijke ordening altijd verenigbaar met de goede staat van het water en de aquatische milieus.

ACTIE 8 Educatieve documenten opstellen en opleidingen geven om de lokale verkozenen te sensibiliseren

Doelstelling: De verkozenen sensibiliseren en opleiden over GRWB en het afkoppelingspotentieel in hun gebied

↳ **Subactie 8.21:** Colloquia en aangepaste opleidingen organiseren voor de verkozenen over regenwaterbeheer, inclusief de presentatie van de resultaten van studies over het afkoppelingspotentieel (fase 1)

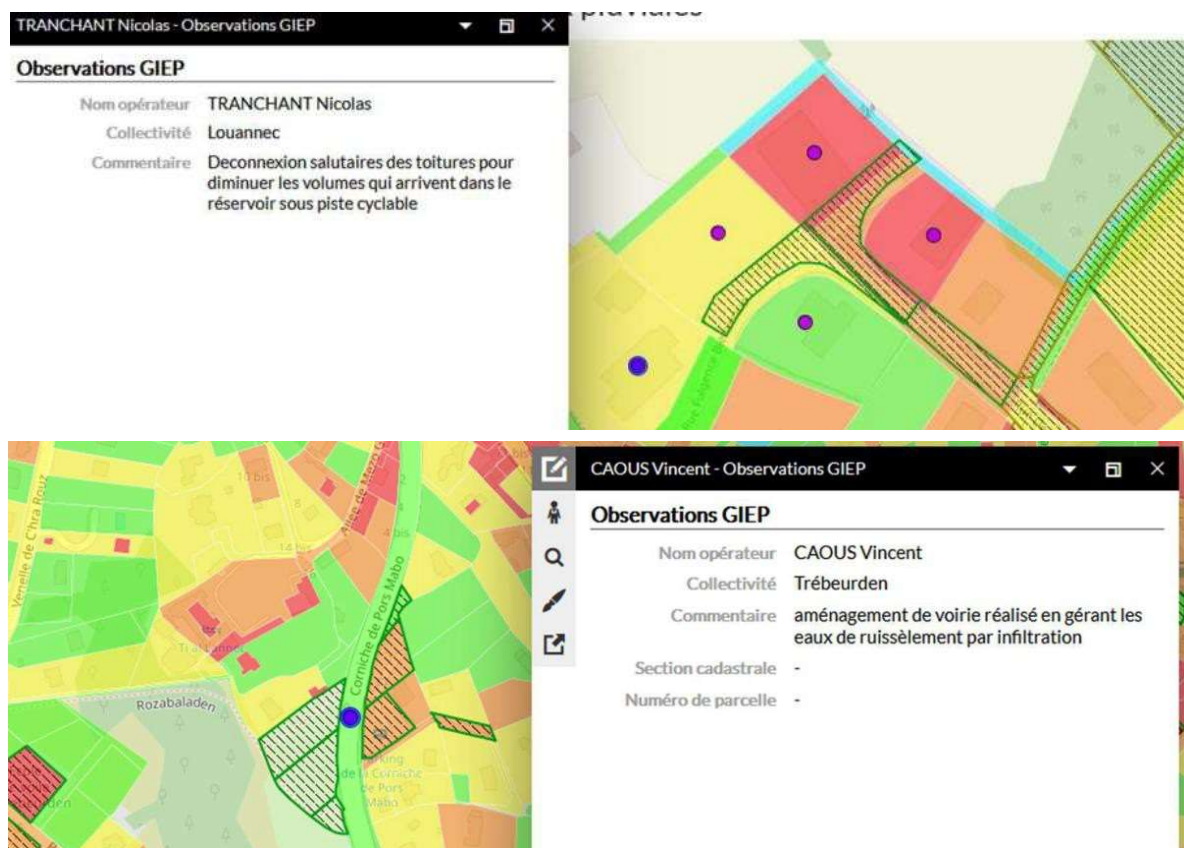
Gezien hun invloedrijke positie op het gebied van inrichting en waterbeheer in hun gebied, is de **bewustmaking van de lokale verkozenen** (kabinetsvertegenwoordigers, burgemeesters, schepenen enz.) om hun vaardigheden en kennis te ontwikkelen over de kwesties waarvoor zij verantwoordelijk zijn, een **belangrijke hefboom bij het nemen van beslissingen om de praktijken te veranderen**.

ACTIE 10 De kaart van het afkoppelingspotentieel tot leven brengen

↳ **Subactie 10.25:** De geïdentificeerde lokale actoren opleiden over het gebruik van de digitale gegevens

die bij de studie naar het afschakelpotentieel worden verstrekt

Het is belangrijk om de geïdentificeerde lokale actoren op te leiden opdat ze **zo goed mogelijk gebruik zouden maken van de gegevens die in het kader van de studie naar het afkoppelingspotentieel worden verstrekt**. Deze actoren kunnen namelijk **het identificatiewerk verfijnen** en **nieuwe kansen identificeren** op basis van nieuwe criteria/wijzigingen, en zo nieuwe kaarten creëren. Ze kunnen de **kaarten dan ook dynamisch maken door nieuwe attributen toe te voegen**, zoals toekomstige projecten, voltooide projecten, suggesties voor ingrepen of problemen die mogelijk gekoppeld zijn aan een specifiek perceel (herhaalde overstromingen bij zware regenval, specifieke vervuiling enz.). **De GIS-database en het bijbehorende exploitatiesysteem moeten voortdurend evolueren.**

Afbeelding 6: Voorbeelden van een kaart van het afkoppelingspotentieel, gewijzigd door de gemeenten van het grondgebied van de Lanion Trégor Communauté (bron: Lanion Trégor Communauté)

ACTIE 12 Het Gewest en de gemeenten begeleiden bij het uitoefenen van de competentie voor het stedelijk regenwaterbeheer (SRWB)

↳ **Subactie 12.28:** Op basis van een enquête bij de bevoegde instanties een lijst opstellen met veelgestelde vragen over de uitoefening van de SRWB-competentie: patrimonium, reikwijdte, financiering

Wanneer de competentie voor stedelijk regenwaterbeheer duidelijk afgebakend is, kunnen de instanties ze beter begrijpen en zich toe-eigenen.

III. SUGGESTIE VOOR EEN METHODOLOGIE OM BUURTBEWONERS TE BEGELEIDEN

Alleen afkoppelingsstrategieën die in staat zijn om de publieke en private sector samen te brengen, zullen echt effectief zijn (kans om in een groter gebied en sneller te handelen).

Om particulieren en privébedrijven bewust te maken en ertoe aan te zetten deze praktijk toe te passen, is echter een specifieke strategische en informatieve aanpak nodig.

Dit hoofdstuk beschrijft een reeks acties om het lokale aanbod aan te vullen en de duurzame ontwikkelingsdynamiek sneller op gang te brengen:

1. Lokale educatieve workshops: een aanstekelijke aanpak

Om zoveel mogelijk mensen te bereiken, moeten de lokale educatieve workshops interactief en informatief zijn. Ze worden best verdeeld in praktische sessies:

PRESENTATIES DOOR DESKUNDIGEN

Doelstelling: De deelnemers verschillende perspectieven geven, van de ecologische voordelen tot de praktische overwegingen

Organiseer interactieve seminars (face-to-face of online) onder leiding van deskundigen in regenwaterbeheer, zoals hydrologen, burgerlijke ingenieurs, ecologen enz. Moedig hen aan om praktijkvoorbeelden te delen, de ecologische en economische voordelen te bespreken en het belang van afkoppeling te benadrukken (gebruik de studie over het afkoppelingspotentieel als ondersteuning). Stimuleer een open dialoog om specifieke vragen van deelnemers te beantwoorden.

Aandachtspunten

Belang van de aanwezigheid van deskundigen

- Zoek (bij voorkeur lokale) deskundigen in regenwaterbeheer. Hun aanwezigheid verleent geloofwaardigheid en autoriteit aan de informatie die ze delen.
- Directe interactie met deskundigen maakt het makkelijker om complexe concepten te begrijpen en motiveert deelnemers om zich te engageren.

Te behandelen thema's

- De mechanismen van regenwaterafkoppeling op een begrijpelijke manier uitleggen. De ecologische en economische voordelen, ontwerpopties en praktische overwegingen bespreken.
- Specifieke lokale impact benadrukken (hitte-eiland, overstroming enz.) en laten zien hoe afkoppeling milieuproblemen kan oplossen en de levenskwaliteit verbeteren.

Voorbeelden van specialisten en hun impact

- Profielen van lokale specialisten in regenwaterbeheer presenteren. Hun successen en bijdragen onder de aandacht brengen om inspirerende rolmodellen te creëren.
- Anekdoten over succesvolle interventies gebruiken om te illustreren hoe expertise het lokale landschap concreet kan beïnvloeden.

LOKALE CASESTUDY'S

Doelstelling: Met concrete voorbeelden de tastbare voordelen van afkoppeling illustreren

Identificeer succesvolle regenwaterafkoppelingsprojecten in het betreffende gebied en werk samen met de eigenaren (buurtbewoners en/of bedrijven) voor diepgaande casestudy's. Geef details over de ondervonden problemen, de toegepaste oplossingen en de behaalde resultaten. **Lokale getuigenissen maken de afkoppeling relevanter voor de gemeenschap.**

Aandachtspunten

Selectie van casestudy's

- Zoek lokale regenwaterafkoppelingsprojecten. Kies gevarieerde cases om verschillende benaderingen en oplossingen te tonen, aangepast aan verschillende contexten.
- Geef prioriteit aan casestudy's met een significante impact op de lokale omgeving.

Analysemethodologie

- Gebruik specifieke criteria om de effectiviteit van de projecten te beoordelen, zoals afvalvermindering, behoud van natuurlijke hulpbronnen en acceptatie door de gemeenschap.
- Betrek er deskundigen bij voor een diepgaande beoordeling, om de conclusies te valideren.

Resultaten en geleerde lessen

- Presenteer de kwantitatieve en kwalitatieve resultaten van de casestudy's. Benadruk de ecologische, sociale en economische voordelen.
- Analyseer de moeilijkheden, aanpassingen en geleerde lessen, zodat de deelnemers een realistisch perspectief krijgen.

PRAKTISCHE DEMONSTRATIES

Doelstelling: Praktische demonstraties gebruiken om de stappen van het afkoppelingsproces te illustreren

Organiseer sessies op het terrein met tijdelijke afkoppelingsinstallaties, waarbij regenscenario's worden nagebootst om de effectiviteit van de voorzieningen aan te tonen. **Betrek de deelnemers er actief bij met een rondleiding** door de installatie van doorlaatbare oppervlakken, regentuinen of andere oplossingen, zoals de interactieve zoektocht 'Promenade sous la pluie' van Roannaise de l'Eau (<https://baludik.fr/parcours/1829-promenade-sous-la-pluie/>).

Zorg voor brochures en praktische gidsen zoals die van de gemeente Sint-Pieters-Woluwe (<https://duurzaam.woluwe1150.be/valoriser-leau/gerer-leau-a-lechelle-citoyenne/gerer-les-eaux-pluviales-a-son-echelle/>), de Communauté d'Agglomération de Blois (https://m.agglompolys.fr/fiche_actualite/5903/2569-actualites.htm), het Centre Permanent d'Initiatives pour l'Environnement du Périgord Limousin (<https://www.cpie-perigordlimousin.org/valoriser-eau-jardin/>) en het Syndicat Roannaise de l'Eau (<https://www.roannaise-de-leau.fr/inf-eau/mediatheque/>).

Aandachtspunten

Keuze van de voorzieningen voor de demonstraties

- Selecteer afkoppelingsvoorzieningen die toegankelijk en relevant zijn voor het aanwezige publiek, zoals regentuinen of doorlaatbare oppervlakken.
- Zorg ervoor dat de demonstraties verschillende schalen bestrijken, van woningen tot bedrijfsparkeerterreinen.

Demonstratiescenario's

- Creëer realistische demonstratiescenario's die laten zien hoe de afkoppelingsoplossingen kunnen worden geïntegreerd in alledaagse situaties.
- Betrek de deelnemers er actief bij door ze te laten deelnemen en helpen bij de installatie en vragen te laten stellen tijdens de demonstraties.

Benodigde materialen en uitrustingen

- Maak een gedetailleerde lijst van de materialen en uitrustingen die nodig zijn voor de demonstraties.
- Werk samen met lokale leveranciers om middelen te verkrijgen en zet aan tot duurzaamheid door recycleerbare en milieuvriendelijke materialen te gebruiken.

VRAAG- EN ANTWOORDESSIES

Doelstelling: Twijfels wegnemen en het begrip versterken

Organiseer interactieve vraag- en antwoordsessies, waarbij de deelnemers concrete vragen kunnen stellen aan de aanwezige deskundigen. Creëer een omgeving die de nieuwsgierigheid prikkelt en uitnodigt tot leren, door informele gesprekken aan te moedigen.

Belang van interactie

- Leg het belang uit van de vraag-en-antwoordsessies om twijfels weg te nemen en een beter begrip te bevorderen.
- Zorg voor een open sfeer waarin vragen niet worden beoordeeld en iedereen zich op zijn gemak voelt om deel te nemen.

Uitwisselingen vergemakkelijken

- Stel een competente moderator aan om de interactie te vergemakkelijken en zorg ervoor dat elke vraag op een relevante manier wordt behandeld.
- Moedig de deelnemers aan om hun ervaringen te delen en hun eigen uitdagingen op het gebied van regenwaterbeheer te bespreken.

Omgaan met gevoelige vragen

- Anticipeer op gevoelige vragen met betrekking tot kosten, infiltratie, onderhoud en vragen van de gemeenschap.
- Bereid transparante antwoorden voor, gebaseerd op feitelijke gegevens, om de deelnemers meer vertrouwen te geven.

2. Online bewustmakingscampagnes: gebruik de kracht van de sociale media

AANSTEKELIJKE CONTENT

Doelstelling: De online platformen benutten om een breder publiek te bereiken

Creëer gevarieerde en toegankelijke informatieve content zoals:

- video's waarin GRWB-concepten op een speelse, eenvoudige manier worden uitgelegd, zoals: Bruxelles, la ville éponge
<https://www.youtube.com/watch?v=j7758iKkCW8> We maken van Brussel een spons
<https://www.youtube.com/watch?v=XnoRpldUBRw> en de video's van Meli Melo (GRAIE) <https://veille-eau.com/videos/meli-melo-bzz-les-eaux-pluviales-en-ville> ;
- interviews met deskundigen of buurtbewoners/lokale bedrijven die zich inzetten voor afkoppeling;
- visueel aantrekkelijke infografieken voor een snel begrip;
- of blogartikelen waarin de voordelen van de regenwaterafkoppeling op een toegankelijke manier worden uitgelegd.

Gebruik sociale media om deze middelen te delen en moedig mond-tot-mondreclame aan. Ontwikkel specifieke hashtags om discussies op gang te brengen.

Werk samen met contentmakers om materiaal te maken dat kan worden gedeeld op de sociale netwerken.

Aandachtspunten

Soorten te produceren content

- Informatieve video's: Maak video's over de voordelen van regenwaterafkoppeling, implementatietechnieken en lokale getuigenissen.
- Interviews: interview deskundigen, geëngageerde buurtbewoners en gemeentemedewerkers (contactpersonen voor water?). Kies verschillende perspectieven voor meer geloofwaardigheid.

Scenario's en scripts voor de video's

- Ontwikkel overtuigende scenario's voor elke video, met de nadruk op specifieke kwesties zoals de strijd tegen de klimaatverandering, het beperken van overstromingen en de economische voordelen.
- Schrijf duidelijke, beknopte scripts om ervoor te zorgen dat de boodschap effectief wordt overgebracht.

Rol van de lokale contentmakers

- Werk samen met lokale contentmakers, zoals bloggers, influencers en videomakers, om content te creëren die is afgestemd op het studiegebied.
- Moedig video's in vlogstijl aan, waarin makers lokale projecten voor regenwaterafkoppeling verkennen.

ONLINE CHALLENGE

Doelstelling: De impact versterken met een online challenge

Lanceer een aanstekelijke challenge op sociale media met aantrekkelijke incentives. Moedig deelnemers aan om foto's van hun afkoppelingsprojecten te delen, hun creatieve ideeën voor het afkoppelen van regenwater te delen, een specifieke hashtag te gebruiken om de participatie te volgen en anderen voor deelname te nomineren. Creëer een vriendschappelijke competitiefteer om de online zichtbaarheid te vergroten en voor een viraal effect op de sociale media te zorgen.

Aandachtspunten

Structuur van de challenge

- Creëer een online challenge in de vorm van een sociale mediacampagne. Nodig deelnemers uit om hun initiatieven voor regenwaterafkoppeling te delen.
- Moedig het gebruik van één hashtag aan om de opvolging te vergemakkelijken en meer zichtbaarheid te verkrijgen.

Promotie op sociale media

- Gebruik de belangrijkste platforms, zoals Instagram, X (voorheen Twitter), TikTok en Facebook, om de challenge te promoten. Deel regelmatig publicaties, inspirerende getuigenissen en aantrekkelijke visuals.
- Werk samen met lokale influencers om het bereik van de campagne te vergroten.

Beloningen en incentives

- Bied aanzienlijke beloningen aan om deelname aan te moedigen. Dit kunnen prijzen in natura zijn of partnerschappen met lokale bedrijven.
- Zet een punten- of badgesysteem op om doorlopende inzet te erkennen.

3. Samenwerking met lokale autoriteiten: hand in hand voor een duurzame toekomst

INFOSESSIES

Doelstelling: Bijeenkomsten organiseren voor de gemeenschappen om burgerparticipatie te bevorderen

Organiseer regelmatig interactieve openbare bijeenkomsten waar lokale vertegenwoordigers de strategische plannen en het beleid voor duurzaam regenwaterbeheer in detail uitleggen (presentatie van studies over het afkoppelingspotentieel). Gebruik multimediapresentaties om de informatie toegankelijk te maken en stimuleer de deelname van het publiek door feedback te vragen.

Grijp deze gelegenheden aan om uit te leggen hoe burgers kunnen bijdragen aan deze initiatieven.

Aandachtspunten

De infosessies promoten

- Gebruik de gemeentelijke communicatiekanalen om de infosessies aan te kondigen. Publiceer digitale banners op de websites van de gemeenten en op sociale media.

- Verspreid persberichten waarin de buurtbewoners worden uitgenodigd om deel te nemen.

Inhoud van de presentaties

- Betrek de lokale autoriteiten actief bij de presentaties. Geef informatie over het huidige en toekomstige regenwaterbeheerbeleid.

- Gebruik grafieken en kaarten om de prioritaire gebieden voor regenwaterafkoppeling te illustreren.

Feedback verzamelen

- Integreer interactieve feedbacksessies, eventueel met behulp van elektronische stemtools of online vragenlijsten.

- Deel de feedback met de gemeenschap, om te tonen dat u streeft naar transparantie en continue verbetering.

EDUCATIEVE PROGRAMMA'S OP SCHOLEN

Doelstelling: Bewustmaking van de volwassenen van morgen

Zet sterke samenwerkingsverbanden op met lokale scholen om educatieve modules over het afkoppelen van regenwater te introduceren. Creëer een boeiend programma dat theorie, excursies en praktische projecten combineert. Betrek de leerlingen bij de bewustmaking door hen aan te moedigen hun kennis met hun familie te delen.

Aandachtspunten

Selectie van partnerscholen

- Werk samen met de lokale schoolbesturen om 'testscholen' te vinden voor de educatieve programma's.
- Houd rekening met de sociaaleconomische diversiteit om een maximale impact te garanderen.

Structuur van de educatieve modules

- Maak flexibele modules die aangepast zijn aan de verschillende onderwijsniveaus. Voorzie praktische activiteiten en interactieve presentaties.
- Organiseer wedstrijden tussen scholen om positieve competitie en creativiteit aan te moedigen.

Betrokkenheid van de leerlingen

- Moedig de leerlingen aan om actief deel te nemen door regenwaterafkoppelingsprojecten te ontwikkelen in hun school of gemeenschap.
- Breng de meest innovatieve projecten onder de aandacht op lokale evenementen om het gevoel van trots van de gemeenschap te versterken.

4. Financiële incentives en competitie: katalysatoren van verandering

EEN STIMULERINGSFONDS OPRICHTEN/EEN BESTAAND STIMULERINGSFONDS UITBREIDEN

Doelstelling: Bijkomende/aanvullende financiële incentives voorstellen om de toepassing van regenwaterafkoppeling aan te moedigen

Lobby actief voor de oprichting/uitbreiding van een specifiek stimuleringsfonds voor regenwaterafkoppeling dat het bestaande aanbod versterkt/aanvult. De gewestelijke RENOLUTION-premies bijvoorbeeld dekken sinds 2 jaar ook GRWB. Ze bieden momenteel echter versnipperde financiële incentives (GRWB-structuren uitsluitend in het geval van ontharding enz.) en alleen voor residentiële gebouwen die minder dan 10 jaar oud zijn, waardoor oudere gebouwen en/of bedrijven die ook hun regenwater van de riolering willen afkoppelen worden uitgesloten. Die premies zouden kunnen worden uitgebreid.

Organiseer vergaderingen met politieke besluitvormers om uit te leggen hoe dit fonds de invoering van duurzame praktijken kan stimuleren met subsidies, belastingkredieten of kortingen op de uitvoeringskosten voor wie regenwaterbeheeroplossingen op hun perceel integreert (bewoners, bedrijven enz.).

Aandachtspunten

Argumentatie voor de oprichting/uitbreiding van een fonds

- Stel een solide dossier samen dat de oprichting/uitbreiding van een stimuleringsfonds rechtvaardigt. Gebruik lokale gegevens en casestudy's om de potentiële positieve impact te illustreren.
- Betrek lokale overheden bij de promotie van het fonds en onderstreep zo de inzet van de overheid voor duurzaamheid.

Aanvraag- en selectieprocedure

- Vereenvoudig de aanvraagprocedure door gebruiksvriendelijke online formulieren te gebruiken. Plan infosessies om potentiële kandidaten te begeleiden.
- Stel een transparant selectiecomité samen met vertegenwoordigers van lokale overheden, deskundigen op het gebied van regenwaterbeheer en leden van de gemeenschap.

Verwachte impact op de participatie

- Presenteer voorbeelden van projecten die eerder werden gefinancierd door soortgelijke fondsen (voorbeelden van de Stad Brussel met diagnoses en gratis offertes uitgevoerd door Ferme Nos Pilifs of afkoppelingsstudies op grote private of semipublieke percelen (Cité Modèle, Trademart, Brussels Expo, Brugmannziekenhuis enz.). Benadruk de positieve resultaten en voordelen.
- Organiseer interactieve webinars om mogelijke vragen van kandidaten te beantwoorden en tips voor succesvolle aanvragen te delen.

Voorbeeld van bestaande, evoluerende stimuleringsfondsen

Sinds enkele jaren biedt de Stad Brussel een aantal premies aan voor particulieren die werken uitvoeren om overstromingen tegen te gaan:

<https://www.brussel.be/premie-infiltratiesysteem->

[regenwater https://www.brussel.be/premie-](https://www.brussel.be/premie-)

[doordringbaar-maken-oppervlakken](https://www.brussel.be/premie-groendak)

<https://www.brussel.be/premie-groendak>

<https://www.brussel.be/premie-regenton>

De procedures voor het verkrijgen van deze subsidies zijn echter soms onbekend en worden door de betrokken buurtbewoners als ingewikkeld en/of beperkend ervaren (bewijsstukken overleggen, in sommige gevallen een bouwvergunning aanvragen enz.) voor een premie die soms als ontoereikend kan worden beschouwd (plafond van 500 euro voor de installatie van een infiltratiesysteem en plafond van 1.000 euro voor doorlatend maken van oppervlakken). De premie kan wel met 10% verhoogd worden als de werken worden uitgevoerd door een onderneming uit de sociale economie, een maatwerkbedrijf of een onderneming voor sociale integratie, en nog eens met 10% als planten die de biodiversiteit bevorderen worden opgenomen in de inrichting.

Om deze situatie tegen te gaan/te verbeteren, biedt de Stad Brussel nu de volgende diensten aan in Laken, op eenvoudig verzoek van een buurtbewoner:

- Gratis diagnose en kostenraming (gefinancierd door de Stad Brussel en uitgevoerd door Ferme Nos Pilifs) om te bepalen welke werken uitgevoerd kunnen worden om overstromingen tegen te gaan en met welke premies.
- De administratieve formaliteiten om premies te verkrijgen als er daadwerkelijk werken worden uitgevoerd.
- Afhankelijk van de diagnose en de geschatte impact op het overstromingsbeheer, de mogelijkheid om alle of een deel van de interventies te financieren die niet gekoppeld zijn aan premies (in het geval van voorbeeldprojecten).

Hoewel deze aanpak veelbelovend is, is hij momenteel niet zichtbaar genoeg (er zijn slechts enkele GRWB-systemen geïnstalleerd in de tuinen van Laken). Met extra middelen voor een passende communicatiestrategie gericht op het grote publiek (flyers versturen, communicatie via sociale netwerken, openbare bijeenkomsten enz.) zou dit stimuleringsfonds kunnen worden gepromoot en sneller ontwikkelen.

COMPETITIE TUSSEN GEMEENSCHAPPEN

Doelstelling: Een stimulerende wedstrijd starten tussen wijken en/of bedrijven

Organiseer een gestructureerde wedstrijd met duidelijke evaluatiecriteria. Moedig deelnemers aan om mee te dingen naar onderscheidingen zoals 'Beste ecologisch project' of 'Creatiefste innovatie'. Stel een jury samen van deskundigen op het gebied van regenwaterbeheer om de eerlijkheid en objectiviteit te garanderen.

Voorbeeld van wedstrijd rond ontharding tussen gemeenten: <https://vk-tegelwippen.be/gemeente-aanmelden/>

Organiseer een wedstrijd tussen wijken en/of bedrijven om te zien wie de meest innovatieve oplossingen voor het afkoppelen van regenwater kan implementeren. Publieke erkenning en financiële incentives kunnen de motivatie stimuleren en tegelijkertijd een gezonde competitieve omgeving in stand houden. Doe een beroep op lokale verenigingen (Latitude Platform, Less Béton enz.) om deze wedstrijden te organiseren.

Aandachtspunten

Wedstrijdregels en -criteria

- Stel duidelijke, ethische en toegankelijke regels op. Stel evenwichtige evaluatiecriteria op met aandacht voor de effectiviteit, de innovatie en de impact op de gemeenschap.
- Werk met categorieën om ervoor te zorgen dat projecten van verschillende omvang en type eerlijk worden beoordeeld.

Samenstelling van de jury

- Selecteer een gevarieerde jury, met deskundigen op het gebied van regenwaterbeheer, lokale overheden en leden van het maatschappelijk middenveld.
- Organiseer een oriëntatiesessie voor de juryleden om de beoordelingscriteria te verduidelijken en een eerlijke beoordeling te garanderen.

Prijsuitreiking

- Organiseer een openbare en aanstekelijke prijsuitreiking. Nodig lokale persoonlijkheden, deskundigen en overheidsvertegenwoordigers uit om de prijzen uit te reiken.
- Grijp het evenement aan om succesverhalen te delen en zo de gemeenschap verder te inspireren.

CONCLUSIE

Op basis van de studie van het afkoppelingspotentieel (technisch-economische diagnose) die in fase 1 werd uitgevoerd, konden we **talrijke snelle en/of economische kansen** identificeren in het bestudeerde gebied.

In eerste instantie moet **prioriteit worden gegeven aan reeds geplande herwaarderings- of stadsvernieuwingsprojecten**, zodat de voorziene werken kunnen worden aangewend om zoveel mogelijk regenwater af te koppelen via geïntegreerd beheer.

In een tweede fase en om verder te gaan, moeten **de mogelijkheden voor herinrichting worden bestudeerd op:**

- **wegen en percelen met een zeer gemakkelijk tot matig gemakkelijk afkoppelingspotentieel;**
- **grote gehelen van percelen;**

of:

- **de eigenaars van een groot aantal percelen/grote oppervlakten aanspreken;**
- **profiteren van geplande inrichtingen in de openbare ruimte om naburige privépercelen geheel of gedeeltelijk af te koppelen;**
- **aan stedelijke acupunctuur doen met kleinschalige afkoppelingswerken.**

Er zijn tal van acties mogelijk, naast de reeds bestaande en/of lopende acties, om de afkoppelingsinspanningen te **ondersteunen**, te **systematiseren** voor elk nieuw project en te **versnellen**, maar ook om **het bewustzijn van de noodzaak** ervan te vergroten.

Wat betreft de **begeleiding van de particuliere actoren** (bewoners, bedrijven, industrie enz.), vereist de bewustmaking van de noodzaak om regenwater af te koppelen ook een **veelzijdige aanpak met voorlichting, samenwerking met de autoriteiten, online promotie, het benadrukken van de economische en sociale voordelen en het aanbieden van financiële incentives**.

Vaak leidt bewustmaking tot de wens om het juiste te doen. Met een beetje individuele steun worden afkoppelingsprojecten democratischer en frequenter.

Het is de combinatie van al deze complementaire strategieën in publieke en private ruimten die tot een echte en diepgaande betrokkenheid van de lokale actoren kan leiden en kan bijdragen aan een positieve en geleidelijke verandering in het regenwaterbeheer.

BIJLAGEN

Bijlage 1 – Geschatte kostenratio's voor regenwaterafvoerbeheer op publieke en private percelen (excl. btw)

POTENTIEEL	KOSTENRATIO'S (€ EXCL. BTW/M ³ OPGESLAGEN WATER)	
	MIN.	MAX.
ZEER GEMAKKELIJK	€ 54 / m ³	€ 135 / m ³
GEMAKKELIJK	€ 135 / m ³	€ 297 / m ³
MATIG	€ 297 / m ³	€ 594 / m ³
MOEILIK	€ 594 / m ³	€ 891 / m ³
ZEER MOEILIK	> € 891/m ³	

Ter herinnering: Om een zo goed mogelijk idee te geven van de kosten voor de uitvoering van regenwaterafkoppeling op middellange tot lange termijn, houden de geschatte ratio's in de tabellen rekening met de kosten van de nodige studies (projectbeheer, eventuele bijkomende studies (doorlatendheid enz.)), de onderhoudskosten en een eventuele inflatie via een veiligheidscoëfficiënt van 35 tot 48% afhankelijk van de moeilijkheid van de uit te voeren werken.

Bijlage 2 – Kostenraming naar ratio per afkoppelingspotentieel voor de wegen (excl. btw)

	ZEER GEMAKKELIJK			GEMAKKELIJK			MATIG			MOEILIK			ZEER MOEILIK						
	SITUATIE	BEOOGDE WERKEN	KOSTEN	SITUATIE	BEOOGDE WERKEN	KOSTEN	SITUATIE	BEOOGDE WERKEN	KOSTEN	SITUATIE	BEOOGDE WERKEN	KOSTEN	SITUATIE	BEOOGDE WERKEN	KOSTEN				
BEOOGDE OPSLAG	Veronderstelde opslag: 0,3 m ³ /m ²			Veronderstel de opslag: 0,3 m ³ /m ²			Veronderstelde opslag: 0,3 m ³ /m ²			Veronderstelde opslag: 0,2 m ³ /m ²			Veronderstelde opslag: 0,75 m ³ /m ²						
WEGEN 'LAGE' VERSIE	Groene ruimten beschikbaar op laag punt	Aanleg van een holle groene ruimte	€ 28,5/m ²	De grondinname van de laan verkleinen om groene ruimten/een gunstige helling te voorzien	Afbraak van een strook van 2,50 m	€ 40,5/m ²	Afbraak van een strook weg om groene ruimte te creëren en de helling aan te passen	Afbraak van een strook van 2,50 m	€ 40,5/m ²	Afbraak en heraanleg van de weg met afwateringsstructuur	Afbraak van de bestaande weg	€ 40,5/m ²	Afbraak en heraanleg van de weg met afwateringsstructuur	Afbraak van de bestaande weg	€ 40,5/m ²				
					Aanleg van een holle groene ruimte	€ 27/m ²		Aanleg van een holle groene ruimte	€ 27/m ²		Heraanleg van de wegverharding met afwateringsstructuur	€ 148,5/m ²		Heraanleg van de wegverharding met afwateringsstructuur	€ 148,5/m ²				
								Herprofilering van de weg over het hele oppervlak met versteviging van de structuur	€ 74,5/m ²					Bekken	€ 750/m ²				
	SUBTOTAAL			€ 28,5/m ²	SUBTOTAAL			€ 67,5/m ²	SUBTOTAAL			€ 142/m ²	SUBTOTAAL			€ 189/m ²	SUBTOTAAL		
WEGEN 'HOGE' VERSIE	Groene ruimten beschikbaar op laag punt	Aanleg van een holle groene ruimte	€ 27/m ²	De grondinname van de laan verkleinen om groene ruimten/een gunstige helling te voorzien	Afbraak van een strook van 2,50 m	€ 40,5/m ²	Afbraak van een strook weg om een afwateringsstrook aan te leggen en de helling aan te passen	Afbraak van een strook van 2,50 m	€ 40,5/m ²	Afbraak en heraanleg van de weg met traditionele structuur en kleine bekkens	Afbraak van een strook van 2,50 m	€ 40,5/m ²							
					De trottoirrand gelijkmaken	€ 13,5/m ²		Aanleg van een holle groene ruimte	€ 27/m ²		Aanleg van een strook weg (of parkeerplaatsen of trottoirs) met poreuze verharding met afwateringsstructuur	€ 142/m ²		Plaatsing van ULA-structuren	€ 135/m ²				
								Herprofilering van de weg over het hele oppervlak	€ 27/m ²		Herprofilering van de weg over het hele oppervlak met versteviging van de structuur	€ 74,5/m ²		Herprofilering van de weg over het hele oppervlak met versteviging van de structuur	€ 74,5/m ²				
	SUBTOTAAL			€ 40,5/m ²	SUBTOTAAL			€ 94,5/m ²	SUBTOTAAL			€ 257/m ²	SUBTOTAAL			€ 250/m ²			
GESCHATTE RATIO'S	Lage versie per m³ opgeslagen water		€ 95 / m ³	Lage versie per m³ opgeslagen water		€ 230 / m ³	Lage versie per m³ opgeslagen water		€ 473 / m ³	Lage versie per m³ opgeslagen water		€ 945 / m ³	Lage versie per m³ opgeslagen water		€ 1256 / m ³				
	Hoge versie per m³ opgeslagen water		€ 135 / m ³	Hoge versie per m³ opgeslagen water		€ 324 / m ³	Hoge versie per m³ opgeslagen water		€ 864 / m ³	Hoge versie per m³ opgeslagen water		€ 1256 / m ³							
INRICHTING VAN DE BOUWPLAATS	O < 10.000 m ²		€ 7.000	O < 10.000 m ²		€ 7.000	O < 10.000 m ²		€ 10.000	O < 10.000 m ²		€ 12.000	O < 10.000 m ²		€ 15.000				
	O > 10.000 m ²		€ 15.000	O > 10.000 m ²		€ 15.000	O > 10.000 m ²		€ 18.000	O > 10.000 m ²		€ 20.000	O > 10.000 m ²		€ 30.000				
OPTIES		Aanplantingen	€ 8/m ²		Aanplantingen	€ 8/m ²		Aanplantingen	€ 8/m ²										

Ter herinnering: Om een zo goed mogelijk idee te geven van de kosten voor de uitvoering van regenwaterafkoppeling op middellange tot lange termijn, houden de geschatte ratio's in de tabellen rekening met de kosten van de nodige studies (projectbeheer, eventuele bijkomende studies (doorlatendheid enz.)), de onderhoudskosten en een eventuele inflatie via een veiligheidscoëfficiënt van 35 tot 48% afhankelijk van de moeilijkheid van de uit te voeren werken.

Bijlage 3 - Lijst van meegedeelde prioritaire herinrichtingsprojecten en bijbehorende kosten voor het beheer van een TT100

GEMEENTE	PROGRAMMA	HERINRICHTINGSPROJECT	PROJECTDRAGER	BEGIN VAN DE VOORZIENE WERKEN	VERONDERSTEL DE AFGEKOPPELDE OPPERVLAKTE (M²)	BEHEER VAN NEERSLAG MET TERUGKEERPERIODE VAN 100 JAAR (TT100)				
						AFKOPPELINGS POTENTIEEL	OP TE SLAAN VOLUME (M³)	MINIMALE KOSTPRIJS	MAXIMALE KOSTPRIJS	
VORST	DWC Wiels-aan-de-Zenne	Mijn staat is een tuin (wijken Sint-Antonius en Vroege Groenten)	Gemeente Vorst	Eind 2024	4.467	MATIG	256,4	121.151,7	221.534,6	
		Genuastraat	Gemeente Vorst	Eind 2024	721	MATIG	41,4	19.554,6	35.757,0	
		Monnikenstraat	Gemeente Vorst	Eind 2024	1.988	MATIG	114,1	53.917,5	98.592,1	
	DWC Wiels-aan-de-Zenne en SVC4	Axima-site	Gemeente Vorst (+ toekomstige gebruikers, netwerk van partners)	Niet vastgesteld	2.974	ZEER MOEILIJK	170,7	152.100,5		
	SVC4	Parklaan (behalve tussen sporen 1 tot 4, niet opgenomen in de studie)	Brussel Mobiliteit	2024	5.152	MATIG	295,7	139.730,0	255.506,2	
		Site Moeras van Wiels - Park van de Voor-Zenne *	Beliris	Maart 2025	10.404	GEMAKKELIJK	597,2	80.620,6	177.365,3	
		Movy Club-site	Brussel Synergie	Juni 2024	693	ZEER MOEILIJK	39,8	35.442,4		
		Site Chassart - Centrum voor het jonge kind *	Beliris	Niet vastgesteld	1.000	ZEER MOEILIJK	57,4	51.143,4		
		Belgradostraat	Gemeente Vorst	Niet vastgesteld	4.032	MOEILIJK	231,4	218.707,8	290.568,9	
	Geen	Vuurstraat	Niet vastgesteld	Niet vastgesteld	2.640	MATIG	151,5	71.600,8	130.927,1	
		Jean Preckherstraat	Niet vastgesteld	Niet vastgesteld	1.170	MATIG	67,2	31.732,2	58.024,5	
		Forum-site	Gemeente Vorst	Wordt bestudeerd	1.171	ZEER MOEILIJK	67,2	59.888,9		
		Sporthal Van Volxem	Beliris	Lopend	1.383	ZEER MOEILIJK	79,4	70.731,3		
		School 'La preuve par g'	Niet vastgesteld	Niet vastgesteld	5.944	ZEER MOEILIJK	341,2	303.996,4		
		Cultureel centrum Brass en uitbreiding *	Gemeente Vorst	Wordt bestudeerd	4.112	GEMAKKELIJK	236,0	31.863,9	70.100,6	
		Sint-Denijsstraat	Niet vastgesteld	Niet vastgesteld	10.249	MATIG	588,3	277.968,3	508.284,8	
		Luttrebruglaan	Brussel Mobiliteit	2025 - 2026	16.570	MOEILIJK	951,1	898.806,5	1.194.128,6	
		Wielemans-Ceuppenslaan (behalve tussen sporen 1 tot 4, niet opgenomen in de studie)	Brussel Mobiliteit	Niet vastgesteld	14.574	MATIG	836,5	395.268,7	722.777,1	
		Villalaan	Gemeente Vorst	Niet vastgesteld	5.322	GEMAKKELIJK	305,5	70.108,3	98.976,4	
		Clementinalaan	Gemeente Vorst	Niet vastgesteld	2.661	MATIG	152,7	72.170,3	131.968,6	
		MIVB	Koningin Maria-Hendrikalaan	Brussel Mobiliteit	Niet vastgesteld	14.637	MATIG	840,2	396.977,4	725.901,5
		GemMP	Guillaume Van Haelenlaan	Brussel Mobiliteit	Niet vastgesteld	14.237	GEMAKKELIJK	817,2	187.548,3	264.774,0
			Gabriel Faurélaan	Gemeente Vorst	Niet vastgesteld	7.760	GEMAKKELIJK	445,4	102.224,8	144.317,4
	Besmelaan		Gemeente Vorst	Niet vastgesteld	12.436	GEMAKKELIJK	713,8	163.823,2	231.279,8	
	Hoogte Honderdplein (behalve tussen sporen 1 tot 4, niet opgenomen in de studie)		Gemeente Vorst	Niet vastgesteld	4.232	MATIG	242,9	114.778,2	209.880,1	
	GFR	Alexandre Bertrandlaan (behalve tussen sporen 1 tot 4, niet opgenomen in de studie)	Brussel Mobiliteit	Niet vastgesteld	3.312	MATIG	190,1	89.826,4	164.254,0	
	SUBTOTAAL					153.841 M²		8.830 M³	€ 4.211.682,2	€ 6.408.221,5

Opmerking: niet-exhaustieve lijst

Sommige van de genoemde projecten werden vermeld tijdens interne besprekingen in verband met deze studie en zijn niet politiek goedgekeurd.

* Op deze percelen zou een kadastrale groepering (waarmee hier geen rekening is gehouden) kunnen worden bestudeerd met de geplande fietsruimte langs het treinspoor als onderdeel van SVC4.

GEMEENTE	PROGRAMMA	HERINRICHTINGSPROJECT	PROJECTDRAGER	BEGIN VAN DE VOORZIEGENE WERKEN	VERONDERSTELDE AFGEKOPPELDE OPPERVLAKTE (M²)	BEHEER VAN NEERSLAG MET TERUGKEERPERIODE VAN 100 JAAR (TT100)			
						AFKOPPELINGS POTENTIEEL	OP TE SLAAN VOLUME (M³)	MINIMALE KOSTPRIJS	MAXIMALE KOSTPRIJS
SINT-GILLIS	DWC Midi - Zuid	Jacques Francksquare	Gemeente Sint-Gillis	Najaar – winter 2024	11.181	GEMAKKELIJK	641,8	86.641,6	190.611,5
		Vlogaertstraat		Najaar – winter 2024	3.535	MATIG	202,9	95.874,5	175.313,4
		Fontainasstraat		Najaar – winter 2024	2.614	MATIG	150,0	70.895,6	129.637,7
		César Depaepstraat		Najaar – winter 2024	834	MOEILIJK	47,9	45.238,7	60.102,8
		Joseph Claesstraat		2025 - max 2026	4.322	MOEILIJK	248,1	234.438,2	311.468,0
		Emile Féronstraat		2025 - max 2026	6.524	MOEILIJK	374,5	353.881,3	470.156,6
		Mérodestraat (omgeving van toekomstige crèche)		2025 - max 2026	1.386	MATIG	79,6	37.590,4	68.736,7
		Crèche Mérode		2025	535	MATIG	30,7	9.120,6	18.241,1
		Hoek van Vanderschrickstraat, Vorstse Steenweg en Bethlehemplein		2025 - max 2026	613	MOEILIJK	35,2	33.251,0	44.176,3
		Europaesplanade (behalve tussen sporen 1 tot 4, niet opgenomen in de studie)		2028	13.531	MATIG	776,7	366.981,0	671.051,0
		Frankrijkstraat		2028	9.002	MATIG	516,7	244.147,7	446.441,6
		Victor Hortaplein		2028	12.502	MOEILIJK	717,6	678.146,0	900.965,4
		Onderwijsstraat		2028	1.486	MATIG	85,3	40.302,5	73.696,1
	Veeartsenstraat	2028	2.273	MATIG	130,5	61.647,2	112.726,3		
	SVC4	Parklaan (behalve tussen sporen 1 tot 4, niet opgenomen in de studie)	Brussel Mobiliteit	2024	7.363	MATIG	422,6	199.695,6	365.157,7
Voedingshal - Théodore Verhaegenstraat		Niet vastgesteld	Niet vastgesteld	1.394	ZEER MOEILIJK	80,0	71.293,9		
Site van het voormalige VDS-gebouw		Niet vastgesteld	Niet vastgesteld	2.108	ZEER MOEILIJK	121,0	107.810,3		
SUBTOTAAL					81.203 M²		4.661 M³	€ 2.736.956,1	€ 4.217.586,2
TOTAAL					235.044 M²		13.492 M³	€ 6.948.638,3	€ 10.625.807,7

Opmerking: niet-exhaustieve lijst

Sommige van de genoemde projecten werden vermeld tijdens interne besprekingen in verband met deze studie en zijn niet politiek goedgekeurd.

Bijlage 4 - Samenvatting van acties en subacties

PIJLER 1 - HET REGENWATERBEHEER OPNEMEN IN HET BELEID VOOR RUIMTELIJKE ORDENING DOOR DE INTERDISCIPLINAIRE SAMENWERKING TUSSEN DE ACTOREN VAN HET WATER EN DE RUIMTELIJKE ORDENING TE VERBETEREN

ACTIE 1 De actoren van de ruimtelijke ordening aansporen en begeleiden bij de implementatie van een geïntegreerd regenwaterbeheer

- ↳ **Subactie 1.1:** Op basis van feedback beoordelen in welke mate rekening wordt gehouden met de doelstellingen voor een betere integratie van regenwaterbeheer 'aan de bron' in de projecten van de DWC's en SVC's en waar nodig een pool van 'waterdeskundigen' samenstellen of versterken in de DWC- en SVC-netwerken via interne middelen en/of externe studiebureaus om deze projecten op dit punt te adviseren/superviseren
- ↳ **Subactie 1.2:** Bij de voorbereiding van toekomstige programma's beoordelen of het wenselijk is om de verbintenissen voor een betere integratie van regenwaterbeheer 'aan de bron' in de projecten te versterken, en dat desgevallend doen
- ↳ **Subactie 1.3:** Lokale actoren (gemeenten, openbare vastgoedmaatschappijen enz.) aanzetten tot en begeleiden bij gezamenlijke inrichtingsprojecten met geïntegreerd regenwaterbeheer
- ↳ **Subactie 1.4:** Een handvest opstellen met een samenvatting van de verbintenissen inzake geïntegreerd regenwaterbeheer die de ondertekenende actoren aangaan
- ↳ **Subactie 1.5:** De verschillende lokale actoren inlichten over dit handvest en ervoor zorgen dat ze het ondertekenen
- ↳ **Subactie 1.6:** Een gids met goede praktijken opstellen in een aangepast formaat voor de operationele actoren

ACTIE 2 Aanmoedigen tot en begeleiding bieden bij de opname van geïntegreerd en ambitieus regenwaterbeheer in de stedenbouwkundige documenten (Gewestelijke stedenbouwkundige verordening (GSV), Gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen (GemSV) enz.)

- ↳ **Subactie 2.7:** Een hoofdstuk 'Regenwaterbeheer' opnemen in de nieuwe GSV, met ambitieuze uitvoeringsregels
- ↳ **Subactie 2.8:** Een hoofdstuk 'Regenwaterbeheer' met ambitieuze uitvoeringsregels opnemen in de GemSV's die er geen hebben, of een specifieke GemSV opstellen over dit thema

ACTIE 3 Projectdragers gemakkelijker toegang geven tot de beschikbare financiële steun en technische ondersteuning voor het regenwaterbeheer

- ↳ **Subactie 3.9:** Een thematisch portaal opzetten over de financiële en technische steun voor het regenwaterbeheer

PIJLER 2 - ZORGEN VOOR MEER KENNIS OVER REGENWATER EN DE DIENSTEN DIE HET LEVERT, OP BASIS VAN FEEDBACK**ACTIE 4 Verdienstelijke projecten promoten en zichtbaarheid geven**

- ↳ **Subactie 4.10:** De database met verdienstelijke regenwaterbeheerprojecten uitbreiden
- ↳ **Subactie 4.11:** Educatieve feedbackfiches opstellen met behulp van gemakkelijk toegankelijke observatoria en referentiekaders. De geproduceerde media kunnen verschillende vormen aannemen, zowel geschreven als visueel
- ↳ **Subactie 4.12:** Bewustmakingsdagen over GRWB organiseren, inclusief bezoeken aan deze verdienstelijke projecten
- ↳ **Subactie 4.13:** Een brochure met goede praktijken samenstellen met projecten die duurzaam en geïntegreerd regenwaterbeheer hebben toegepast

ACTIE 5 Bewustmakingsacties organiseren voor de operationele actoren en erover communiceren om een overzicht te geven van de huidige praktijken voor duurzaam en geïntegreerd regenwaterbeheer, met name op internationaal niveau

- ↳ **Subactie 5.14:** Regelmatig internationale conferenties organiseren
- ↳ **Subactie 5.15:** Regelmatig forums organiseren over duurzaam regenwaterbeheer

ACTIE 6 Een netwerk van gewestelijke 'regenwateranimatoren' samenstellen en leiden om gemeenschappelijke boodschappen te structureren en over te brengen

- ↳ **Subactie 6.16:** De gemeenschap van 'regenwateranimatoren' die gehost wordt op een samenwerkingsplatform, leiden en modereren, in het bijzonder het gedeelte met vragen en antwoorden
- ↳ **Subactie 6.17:** Een toolbox ontwikkelen voor 'regenwateranimatoren'
- ↳ **Subactie 6.18:** Een jaarlijkse bijeenkomst van de gemeenschap van 'regenwateranimatoren' organiseren

ACTIE 7 Het opleidingsaanbod consolideren en uitrollen om publieke en private operationele actoren meer vaardigheden te geven met betrekking tot duurzaam regenwaterbeheer

- ↳ **Subactie 7.19:** Met de steun van een werkgroep met representatieve belanghebbenden enerzijds het bestaande opleidingsaanbod op het gebied van regenwaterbeheer en anderzijds de behoeften van de actoren op dit gebied in kaart brengen en evalueren
- ↳ **Subactie 7.20:** Waar nodig wijzigingen in het opleidingsaanbod voorstellen om beter tegemoet te komen aan de behoeften van de actoren

ACTIE 8 Educatieve documenten opstellen en opleidingen geven om de lokale verkozenen te sensibiliseren

- ↳ **Subactie 8.21:** Colloquia en aangepaste opleidingen organiseren voor de verkozenen over regenwaterbeheer, inclusief de presentatie van de resultaten van studies over het afkoppelingspotentieel (fase 1)
- ↳ **Subactie 8.22:** Educatieve middelen ter beschikking stellen om het bewustzijn te vergroten en verkozenen op te leiden over regenwaterbeheer

ACTIE 9 De kennis over geïntegreerd regenwaterbeheer vergroten door middel van een educatieve showcase

- ↳ **Subactie 9.23:** Een educatieve showcase opzetten over duurzaam en geïntegreerd regenwaterbeheer op of nabij de site van Leefmilieu Brussel
- ↳ **Subactie 9.24:** Een netwerk ontwikkelen (organisatie van bijeenkomsten enz.) voor de verschillende showcasevoorzieningen (ADOPTA, andere nationale programma's of programma's in de buurlanden enz.)

ACTIE 10 De kaart van het afkoppelingspotentieel tot leven brengen

- ↳ **Subactie 10.25:** De geïdentificeerde lokale actoren opleiden over het gebruik van de digitale gegevens die bij de studie naar het afschakelpotentieel worden verstrekt
- ↳ **Subactie 10.26:** Integratie van het criterium 'afkoppelingspotentieel' in de investeringsprogramma's

Pijler 3 - De competentie voor stedelijk regenwaterbeheer (SRWB) ondersteunen**ACTIE 11 Draggers van projecten waarvoor een stedenbouwkundige en/ of milieuvergunning nodig is, bewust maken van het belang om er zo vroeg mogelijk de waterdiensten van de gemeenten en/of Leefmilieu Brussel erbij te betrekken**

- ↳ **Subactie 11.27:** Een verklarende nota opstellen voor projectdragers om hen bewust te maken van het belang om de waterafdelingen van de gemeenten en/of Leefmilieu Brussel zo vroeg mogelijk bij het project te betrekken, en deze nota doorgeven binnen bestaande netwerken van actoren.

ACTIE 12 Het Gewest en de gemeenten begeleiden bij het uitoefenen van de competentie voor het stedelijk regenwaterbeheer (SRWB)

- ↳ **Subactie 12.28:** Op basis van een enquête bij de bevoegde instanties een lijst opstellen met veelgestelde vragen over de uitoefening van de SRWB-competentie: patrimonium, reikwijdte, financiering,...